A! Ω!

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
INTESTINIS,
eorumque Morbis ac Symptomatis, cognoſcendis & curandis,

Quam

CONSENSU ET AUTORITATE

Illuſtris ac Gratioſiſſimæ Facultatis Medicæ in ALMA SALANA,

PRÆSIDE

DN. RUDOLFO WILHELMO Krauß/

Philoſ. ac Medic. Doctore, Prax. & Chym. P. P. celeberrimo, Facult. Med. Seniore ſpectabiliſſ. & S.R.I. Acad. Nat. Curioſ. Collega Primario,

DOMINO PATRONO AC PROMOTORE omni obſervantiâ devenerando,

PRO LICENTIA

Summos in arte Medicâ honores, Inſignia ac PRIVILEGIA DOCTORALIA, more majorum, legitimè adſumendi,

Publicè ſtabilitum ibit

GEORGIUS ERNESTUS Stahl/

ONOLDO-FRANCUS.

Ad diem Januarii M DC XXCIV.

IN AUDITORIO MAJORI

Horis ante-& pomeridianis.

JENÆ, Literis JOH. DAV. WERTHERI.

Opifice Rerum Adspirante.

PROEMIUM.

Partes Corporis hujus animalis, quotquot earum ſubjiciuntur ſenſibus & in conceptum cadunt, Organicas merè eſſe, ex eo facilè patet, quod Animâ ab harum Motu ceſſante, omnium omninò actionum halcyonia contingant, & non jam Humanum Corpus, non Animale, ſed acervus quidam Mixtorum, hujus (mixti) Eſſentiæ intuitu inordinatè confuſorum, ob oculos veniat, ſolius Dirigentis Macrocoſmici ſequeſtratione, ab hac confuſione vindicandus.

At verò, quandiu τὸ Dirigens Microcoſmicum, Corpora hæc ſub illo ordine connexa, non jam ut mixta, & Compoſita ſimpliciter: Sed ſecundùm quid, connexa ad certum finem, movet & actuat, id eſt, illis non ut corporibus ſimpliciter, ſed ut, ex Directione & Intentione ſuâ, Organicis, imperat, eaque ad certum finem, ſibi intentionaliter propoſitum, certo modo movet: Tandiu Agitur in corpore Animali, & omnia in perpetuo æſtu, in conſtanti motu, ſunt.

Quibus ita ſe habentibus, in evolutione Eſſentiæ partium harum omnium & ſingularum ſcientificâ, Eſſentia hæc non Phyſicè merè, & qualis eſt *in ſe* tantùm, conſideranda erit: ſed *relativa* potius, qualis eſt in ſe qui-

dem, ſed ulterius quoque in ordine ad illud, ptopter quod eſt, expendenda veniet.

Verbo: Eſſentia Partium Corporis Animalis *Organicarum quà talium*, ſupponet conceptum eorundem *Materialem* ſ. genericum, & *Formalem* ſeu ſpecificum: Illo, videbimus *corpora* certa: Hoc, *Organica*, ſeu *Inſtrumenta*; Illo, Eſſe magis abſolutum & merè reſpectivum cum aliis corporibus ſpecie differentibus; Hôc, ſimul relativum, contemplabimur.

Eodem videlicet collineavit Divi Senis Diſtinctio, quatenùs reſpiciendo ad Eſſe Corporis hujus viſibilis neceſſariò Organicum, Primò ab officio ſeu Eſſe Organico, dixit Partes alias *Continentes*. Ab Eſſe proprio & ejus neceſſitate ſubſtantiæ, alias *Contentas*. Ab Efficientia verò quâ organa hæc actuantur & ut organa adhibentur, alias *τὰ ἐνορμῶντα μέρη*, impetum facientes, impellentes & *moventes*.

Rectè igitur ex his ſummis Eſſentiæ Organicæ capitibus, Partes Corporis Humani omnes & ſingulæ, rediguntur ſub iſtas Claſſes, ut generaliſſimè, *quoad Materiale* Eſſentiæ ſuæ organicæ, ex affectionibus Phyſicis generalibus, aliæ ſint mixtæ ſimpliciter, *Similares* vocant; aliæ ex mixtis, numero & ſpecie pluribus, Compoſitæ, *Diſſimilares* dictæ. Harum aliæ iterum & ulteriùs, ex conditione & Connexione Partium Integrantium & Conſtituentium, *ſolidæ*, aliæ *fluidæ*, & (quod ex neceſſitate hujus Eſſentiæ oritur) aliæ *cohærentes*, aliæ *inhærentes* (quâ diſtinctione meritò eluditur ſupervacua illa quorundam antiquiorum Proſcriptio Sanguinis ex numero partium corporis per malè applicatam Fernelianam Partis definitionem.)

Specialiter verò, quoad *Formale*, & ex affectionibus *ut Inſtrumento* competentibus, aliæ continentes, aliæ con-

tentæ:

tentæ: Aliæ *inſtrumentaliter Moventes*, & actionem immediatè magis recipientes, quam in aliud derivant & continuant; aliæ *Motæ*, mediatè magis, imò terminatoriè, actionem recipientes, ſeu merè patientes.

Secundùm has conditiones, cum, ut diximus, omnes & ſingulæ Corporis Animati partes ſufficienter & adæquatè ſcientificèque conſiderari valeant, nos quoque in præſenti normam hanc ſequemur, & aliquam Corporis Humani partem, Organon videlicet Primæ coctionis, IN QUO, Inteſtina, his iisdem ex capitibus, Anatomico-Phyſiologicè, Pathologicè, & Therapeuticè, proſequemur.

SECTIO I.
ANATOMICO-PHYSIOLOGICA.
De
Statu Inteſtinorum ſecundùm Naturam.

SCiagraphiam Status Inteſtinorum ſecundùm Naturam, nonnihil attingere, quamvis tot paſſim proſtantia Anatomicorum Syſtemata, & reperienda inibi hujus thematis condigna tractatio, diſſuadere videatur; Quia tamen commoditatis hoc fore cenſuimus, ut unico intuitu, quicquid de Inteſtinis, tanquam ſubjecto conſiderationis noſtræ Pathologico-Practicæ, ſciri & dici debet Medicè, perluſtrari queat; tum & terminus *à quo* in Pathologicis, & *ad quem* in Therapia, prænoſcatur; Placuit hîc quoque, Anatomico-Phyſiologicè Inteſtinorum Conſtitutionem debitam organicam ob oculos ponere, cui ſcopo præmittemus eorum Definitionem, quatenus

INTESTINA ſunt partes Corporis Animalis organicæ, diſſimilares, ſolidæ, cavæ, in infimo ventre collocatæ, ciborum, pro alimentoſæ partis ſequeſtratione reſolvendorum, receptioni, ad tempus legitimum detentioni, & partis vel inutilis, vel ſimul ſuperfluæ, excretioni, deſtinatæ.

In reddendâ hujus Definitionis ratione, Definiti *Nominali* Derivationi, & variæ acceptioni parum immorandum cenſemus; quotusquisque enim eſt qui neſciat, quod Partes hæ tum Græcâ voce τὰ ἔντερα, tum Latinâ Inteſtina, vernaculâ: das Eingeweid / dicantur à ſolo ſitu, quatenùs nimirum interiùs in abdomine deliteſcunt.

Nec facilè quispiam appellationum Medicarum vel eviter gnarus, ignorabit, per Inteſtina in Scholis Medicis non quælibet intrà aliam cavitatem comprehenſa, nec etiam omnia abdominis viſcera, ſed ſolas *Primas* ciborum & *eſculentorum*, quà reſolvendorum & reſolutorum, *vias*, die Gedärme / notari. Quamvis monendus ſit Lector, quod ob ſubſtantiæ & officii identitatem, meritò his ipſis annumeratum eamus *Ventriculum*, qui aliàs in ſtrictâ vocis Inteſtinorum acceptione, ab iisdem ſeparatim quaſi conſiderari ſolet: Hoc ipſo illorum ſententiæ conformes, qui Inteſtina à ventriculo ſolâ figurâ, amplitudine atque ſitu differre; & reliquùm non niſi ejusdem Continuationem eſſe, profitentur.

Synonymia Inteſtinorum collectim ſumptorum, præter nomen ſuprà dictum *primarum viarum*, aliud memoratu dignum nullum ſuggerit, unde ſuo loco relinquitur.

Eſſentialis verò eorundem Definitio, latiùs nonnihil excutienda venit, quâ videlicet tùm Eſſe illorum genericum, ſeu organiſmi ipſorum *Materiale*: tum ſpecificum, ſeu *Formale*, continetur, quorum ſingula ſpeciatim intuebimur.

MEM-

MEMBRUM I.
ANATOMICUM.
De Subſtantiâ ſeu Conſiſtentiâ Inteſtinorum.

INteſtina cum per *accidentales* differentias dividantur in *plura* numero & appellatione, nimirum propriè dicta *Sex*, & *Septimum* Ventriculum; Notanda in illis erunt primò generica illa ſeu *communia* prædicata, quorum Intuitu Nomen Inteſtinorum commune habet: deinde penſitanda quoque ſpecifica & *differentialia*, quibus unum ab altero, licet accidentaliter, reapſe tamen, differre, *αὐτοψία* loquitur. Melioris ordinis gratia ſingula ſeorſim.

ARTICULUS I.
De Inteſtinorum in genere prædicatis Materialibus communibus.

PRius igitur, ſeu illud quod inter ſe *commune* habent Inteſtina, ſunt prædicata illa quæ in definitione generis locum tuentur, ubi primò dicuntur Partes *Organicæ*, tum *diſſimilares*, *ſolidæ*, *cavæ*, in Infimo Ventre collocatæ. De Eſſe tum illorum, tum omnium corporis viſibilium partium, non eſt quod prolixi ſimus; De *diſſimilaritate* verò ſeu compoſitione, quod dicamus habebimus.

Compoſita itaque ſunt Inteſtina, pro *Eſſe* ſuo *in præſens*, ex Tunicis ſic dictis, communiter *tribus*; ratione ſubſtantiæ, *quatuor*; ratione verò *numeri* & officii, reverà *quinque*.

Prima,

Prima, inchoando videlicet ab extima ſuperficie, eſt tenuis, *membranea*; omnibus & ſingulis trunci Animalis binorum ventrium Contentis ſeu Viſceribus communis, in abdomine communi ſententiâ deducenda â Peritonæo. Quæ, licet Williſio, (Pharm. Rat. S.2. c.2. p. 13.& 19.) credatur deberi tendinibus tunicarum fibroſarum ſubjacentium, ut ſit quaſi tendo hujus muſculoſæ ſobolis; Rectiùs tamen videtur ſolius integumenti & ſimpliciter Continentis vicem gerere, cum tunicæ ſubjacentis immediatè, recto-fibroſæ, motus, ſit contractio Inteſtinorum in longum; ad quem tamen hic tendinum ſitus nihil quicquam, ſed potius ad motum periſtalticum ſeu circumpreſſorium facere videri poſſet, niſi ab omni tendinum dignitate excluderetur, per cauſas ſequentes, 1. quia ſitus ejus incongruus eſt. 2. Quia nullibi nec inſertionem nec collectionem arctiorem, ne quidem ubi meſenterio connectitur, habet. 3. Quia muſculoſis ſeu fibroſis corporibus non debentur, niſi in illo loco ubi inſeruntur, & cui movendo deſtinantur. 4. Quia ſubſtantia hujus tunicæ non tenax eſt & denſa, ſed mollis, tenera, ut niſi ſubtili adminiſtratione, ne quidem ſeparari poſſit.

Secunda Tunica, ſubſtantiâ una; numero autem duplex, ſeu potius *bina*, *Fibroſa* eſt; quorum *extima*, & præcedenti membraneæ immediatè ſubjacens, rectis, *longitudinalibus*: *Interior*, *transverſalibus*, fibris carneis conſtant; quæ ad contractionem in *longum* ſeu abbreviationem, ut priores; & in *latum* atque ambitum, ſeu coarctationem fiſtulæ & cavitatis Inteſtinalis, factæ ſunt, ut poſteriores.

Succedit Tunica *nervea*, ſatis craſſa & denſa, vaſorumque ſanguiferorum plexibus & ramificationibus numeroſiſſimis referta, rugoſa, & exinde, ſecundum quosdam,

dam, reliquis tunicis multò longior, quod tamen fallit, vel illo exemplo, ſi ventriculus animali mortuo exemtus, poſt levem blandamque in manibus volutationem, (donec à rigore illo quem partes corporis emortui præ ſe ferunt, liberetur) aquâ infusâ repleatur, ubi citra ullam continui ſolutionem, exteriores quoque fibroſæ & membranea, tunicæ, coëxtendentur ad totalem nerveæ planitiem, & omnimodam rugarum evaneſcentiam.

Intima, *quarta*, vel potiùs *quinta*, numero, illa eſt, quam alii *cruſtam Inteſtinorum*, alii Muſcum villoſum, alii περίστρωμα molliſſimæ ſubſtantiæ, alii velamentum bombycinum appellant. Notabilis craſſitiei eſt hæc Tunica, & conſtare videtur in parte ſui cavitatem reſpiciente ex fibrillis innumerabilibus, quibus bombycinos pannos æmulatur. Cum verò in poſtica facie, quà nerveæ tunicæ connectitur, glandulis annulatis, ut vocat, plurimis & innumeris conſitam viderit Williſius, loc. alleg. haud impropriè tunicam Glanduloſam dicendam putavit.

Pro Inteſtinorum *Eſſe ad tempus*, adſunt vaſa, Arterioſa cum ſanguine advehentia Nutrimentum, & Venoſa, ſanguinem revehentia: Quibus accedunt Lymphatica, quæ, tempore ſeparationis Chyli, unà fiunt (à contento) Lactea. Nervi quoque à Sexto pari in Ventriculo & Inteſtinis reperiuntur, de quibus omnibus ex profeſſo, videri poſſunt Anatomici, & Subjecta.

ARTICULUS II.

De Inteſtinorum in ſpecie, ſeu ſingulorum, prædicatis Materialibus propriis.

Propria Inteſtinis quà Numero pluribus, ſunt: *Figura*,

Profunditas, (tum *ſoliditatis*, tum *amplitudinis*,) *ſitus*, & *connexa.*

Numerantur nimirum, & his proprietatibus ab invicem diſtinguuntur, *ſeptem*: Ventriculus, Duodenum, Jejunum, Ileum, Cœcum, Colon, Rectum. Quorum appellandi Rationes petantur ex Anatomicis Syſtematibus.

Ratione *Figuræ* ſunt vel ſimpliciter *fiſtuloſa*, ut Duodenum, Jejunum, Ileum, Rectum: Vel *ſpecialiter* conformata, ut Ventriculus, figurâ *Utriculari*: Cœcum, *Vermiculari*: Colon, *loboſá*; Singulorum figuram partim Anatomicorum Syſtematum Icones, (in ſpecie Ventriculi quoad communes & proprias affectiones Deſcriptio commendabilis in Pharm. Ration. Williſ. habetur) partim avtopſia exprimentur & memoriæ ſuppeditabunt.

Ratione *profunditatis in ſoliditate* diſtinguuntur in tenuia & craſſa, non ſaltem moraliter, quatenus illa Cibos, & delicatius: hæc verò excrementa & ita craſſius quid, contineant: Sed quàm maximè Phyſicè. Licet enim in homine craſſius ſit ipſo cœco (ſi nimirum hoc flatu diſtendatur) Duodenum; nihilo ſecius hoc non tam rem variabit, quam numerum & ſubjectum. Ubi tamen craſſities illa non intelligenda Materialiter de numero tunicarum, ſed de ſubſtantia aucta.

Ratione verò *Profunditatis in amplitudiue* craſſa prædicta rurſus antecedunt. Ventriculus verò his omnibus longo intervallo præit, cujus amplitudo ad plurimas interdum menſuras, quas ſolâ infuſione, citra continui ſolutionem, admittit, ampliatur.

Situm hic non intelligimus *communem*, quatenùs convoluta per ſerpentinos gyros Inteſtina in circulum quaſi redeunt; Ventriculus verò ſuperiorem locum, omnia tamen

tamen in abdomine, poſſidet: Sed Situm maximè *ordinis*, qui ſuprà ſub *numero* comprehenſus & determinatus.

Cohærentia ſeu connexa, vel potius *Inhærentia*, interim ad Eſſentiam Organicam Inteſtini quà talis nihil facientia, reperiuntur in Duodeno, *Ductus Bilarius* & *Pancreaticus*, in homine & equo communi, in reliquis brutis, quantum hactenùs innotuit, diſtincto poro. In Ileo & Jejuni quoque parte huic proximiori, *Glandulæ* aliquot conglomeratæ inſigniores, & circà finem Ilei ut & in Cœco ſparſim, *miliares complures*. *Muſculi* verò qui Inteſtinum *Rectum* adjuvant in officio, atque Voluntariam præſtant excretionem; nec non *Valvula cœci*, & propriæ *Coli*, à Kerkringio *Conniventes* appellatæ, à tunicæ nerveæ rugis, ligamento ſpeciali in hoc ſitu detentis, efformatæ, non modò propria, ſed & de Eſſentiæ harum partium Organicæ Materiali ſunt, uti Membro ſubſequente patebit.

Sect. I. Membr. II.

PHYSIOLOGICUM.

De officio, & fine organico Inteſtinorum, ſeu Organiſmi eorum Formali.

NUllam in toto Corpore partem Viſibilem *Agere*, niſi inſtrumentaliter, & impropriè loquendo, in Diſſertationis hujus Proëmio ſuppoſuimus, & firmum ſtabilitumque volumus. Inteſtina itaque, tanquam Partem Corporis, ad actiones certas Inſtrumentaliter præſtandas, deſtinata, & hactenùs ſecundùm *Materiale* ſuum, quà Organica ſunt, hiſtoricè perluſtrata, nunc ſecundùm *Formale* conſiderabi-

mus, & in quo, ſeu quônam modô ſtructuræ ſuæ, ceu Materialis ſui, ad actionem, quam per eadem perficit anima, concurrant, cognoſcere ſatagemus.

Primas eſculentorum *vias* eadem vocari, ſuprà innuimus. Ciborum receptioni, ad tempus legitimum detentioni, tum & fæcum excretioni, in definitionis parte poſteriori, formaliter deſtinavimus, id eſt, ut aliter rem eloquamur, coctioni quam primam vocant, localiter: Et poſteà fæcum non tàm ſequeſtrationi à Parte alimentari, quàm à toto corpore animato, inſervire, intulimus.

Quamvis ſententia hæc impingere videatur, primò intuitu, contrà communem, reverà tamen rem haud ita ſe habere, explicatione clarum erit.

Facultati Ventriculi Concoctrici, & Inteſtinorum quoque, tum calori eorundem Proprio, & eidem partium adjacentium, nonnihil, reſolutionem ciborum, ſeu, ut vocant, Coctionem primam, in acceptis retulerunt Veteres.

Recentiores cum viderent maximam partem in *diſſolutione* conſiſtere hanc Coctionem, Facultatem quidem illam Culinarem & Coquam rude donârunt, ſed ejus loco fontem in Inteſtinis aperuerunt, cujus lympha Cibum ſolidiorem emolliret, qui dein ſpontè & fermentantis Maſſæ piſtoriæ modò turgeſcens, in minima ſui, mediante præprimis blando Inteſtinorum horum calore, reſolvatur, unde natura partem ſibi commodam in vaſa Lactea ſeligeret.

Nos rem lucidiſſimè appariturам confidimus, ſi Coctionis, cujus uſui hæc deſtinantur, requiſita breviter ſpectaverimus, quod ita tentamus. Coctio eſt rei, mollioris texturæ, diſſolutio in Partes ſui conſtituentes quantum fieri poteſt minimas, per affuſi, vel ſufficienti copia in ipſo ſubjecto contenti, menſtrui liquidi, & caloris externi operam.

Ma-

Materiale itaque hujus operationis, ſunt res emollitioni & denique diſſolutioni in ſubſtantiam pultaceam aptiores. Formale, eſt diſſolutio; Inſtrumentum, duplex quid, nempe aliud quod τὸ Materiale, aliud quod τὸ formale Coctionis reſpicit: Illud erit Locus aptus ſeu Continens materiæ, cujus tamen mechanica ſtructura, caloris ſinceritatem & gradum à diſſipante aëre defendens, plurimùm conferet, ut paulò inferiùs notabitur. Hoc erit, menſtruum aptum & Calor.

Contemplabimur itaque in præſenti quânam ex allegatis ratione ad Coctionem concurrere Inteſtina probabilius ſit.

Audivimus ſuprà, Præſupponi à Recentioribus & Curioſioribus Naturæ Myſtis Menſtruum quoddam, ut vocant, vel ſolvens Fermentativum in Ventriculo & Inteſtinis. Cui uſui hoc deſtinetur, hîc audiemus. Coctionem illam primam pauciſſimi temporis ſpatio abſolvi, communi credulitate perſuaſi ſumus; Unde ita inferimus: Res illæ quas pro eſculentis communiter aſſumimus, extra corpus humanum, fervidiſſimo etiam calore, plurimarum horarum ſpatio, in maſſam talem prorſus pultaceam, ut fit in Ventriculo, idque pauco tempore, non abeunt; Sine dubio itaque neceſſarium erit, aliquid Ventriculo ineſſe, quod citam hanc reſolutionem cauſetur. Rejecerunt hoc Veteres, ut pariter dictum, in actum animæ immediatum, & Facultatem ejus in Ventriculo, quam appellaverunt Coctricem. Moderni, advertentes, Coctionem primam nihil eſſe aliud quàm reſolutionem ſolidi, ut exinde particulæ alibiles, ſeu in Subſtantiam animalis corporis transmutabilis, educi, ſeparari & ſecedere poſſint: Rectè ſtatuerunt, hanc coctionem à Culinaria non differre, niſi ſolis Loco &

Tempore, ut nimirum intra corpus Humanum, & breviori longè tempore abſolvatur.

Hanc eandem tamen reſolutionis hujus velocitatem, cum in actum animæ immediatum reclinare, Seculo Phyſico-Mechanicis Naturæ Operationibus intento, religio esſet, quandiu ulla ſpes organicæ influentiæ ad hunc actum expediendæ ſupereſſet: Per modum fermentationis, uti in Maſſa panaria, eandem contingere ſemper creditum eſt, unde tamen hoc fermentum petendum, inter omnes non convenit. Qui piſtoriæ κατὰ πόδα inhærent, reliquias ciborum ab uno paſtu ad alterum in Ventriculi plicis relictas, hoc nomine cenſuerunt. Alii, qui Salivæ neceſſitatem ad guſtum & coctionem ſecundum naturam peragendam, quamvis paucioribus retrò annis, tandem tamen adverterunt, hoc illi ſimul muneris detulêre. Rurſus alii hanc quidem dignitate non totâ exuunt, ſed gradui tamen detrahunt, & principalius quoddam in ipſo Loco, nempe Ventriculo, huic operi præficiunt, quod ex tunica cruſtosâ ſeu glandosâ hîc æquè atque in Inteſtinis oriundum, Menſtruum Ventriculi, ſolerti genio ſupponunt.

Ut verum fatear, dubiæ nobis utrinque videntur ſententiæ, & mediæ potius adſtipulari, per cauſas ſequentes perſuademur. *Primò,* cur & cui credimus, quod coctio hæc tàm citò, ut communiter loquimur, peragatur? cum vel ruſticorum experientia teſtetur, cibum aſſumtum ad 24. integras horas, in corpore, ſine detentione p. n., ſed vel maximè ſ. n., permanere, antequam exinde relegetur, dum aſſumtus globulus ligneus, v. g. Buxeus, vel etiam Nux Moſchata, ſtato quaſi tempore circa diei ſequentis eandem propemodum horam, aut circiter, potiùs tamen poſt, quàm ante eandem, cum excrementis redit. *Secundò,*

dò, cur ad tantillum ciborum ſolidorum tantum Fermenti affundimus, ut propterea vel ancillis pinſitantibus ridiculi fiamus, quæ facilè ſubducenteſimâ Fermenti Proportione, tempore tepidiore, ut æſtivo, magnam dulcis Maſſæ molem perdunt, unius noctis ſpatio. *Tertiò*, quod præcedenti innititur: Cur ſalivæ tantâ copiâ, quanta per ſenſum cum cibis maſticando commiſcetur, & poſt deglutitos deglutitur, præſente, & in Inteſtino Duodeno denuò ex Pancreate affusâ, adhuc aliam ulteriùs fermenti molem ex tunica glandoſa exprimimus, & ita fermenti ana cum fermentando, contra omnes regulas, confundimus. *Quartò*, cui uſui poſt adjectam tantam fermenti molem, tantus præterea calor atque eſt in abdominis contentis? cum præter hæc & *Quintò*, citrà etiam fermenti neceſſitatem, ſolâ craſſiori aquâ & aquoſo calore, intra inſtrumentum contra aëris ſaltem externi commercium occluſum, duriſſima quoque corpora, v. g. oſſa, typhi cervorum, tendines, paucis horis in pultem fatiſcant.

Ego ſic exinde colligo: Primò habemus Ventriculum & reliqua Inteſtina, ab aëris commercio intercluſa organa. Habemus (2) calorem ſemifervidum; Habemus (3) plurium horarum tempus, antequàm ad Colon & Rectum pertingant cibi: Habemus (4) Salivæ & ſucci Pancreatici tantam molem, ut fermenti nomen ob improportionem in toto non poſſit tueri, ut taceamus panis, tanquam citiſſimè fermenteſcentis, commiſtionem eâ copiâ, quâ communiter ſolemus. Habemus (5) totalem illam caliginem & inopiam Experimentorum, quæ, cum Rationibus prædictis, non modò nihil tale exigentibus, ſed & idem prohibentibus, otioſam hanc ſcaturiginem in ipſis fontibus ſui ſupprimunt, & ſententiam illam nobis undique disſuadent.

Ex

Ex his itaque Cauſis ſeu Fermento, ſeu Menſtruo ut vocare ſolemus, Ventriculi & Inteſtinorum (præter illud quod ex ductu Pancreatico & glandulis Inteſtinorum conglomeratis, cum cruſtâ glandoſo-villosâ nihil commune habentibus, lubentes agnoſcimus) valere juſſo, & hâc organiſmi formalitate Inteſtinis abjudicatâ, in *Calorem* potiùs transferimus conſiderationem, quem non modò ſuprà magnam tam velocis fermentationis, uti communiter creditur, partem efficienter abſolvere poſſe confeſſi ſumus, ſed & idem hîc repetimus, eâ tamen cautelâ, ut non de *Eſſentiali* æquè, nec *communi* quidem, ſed accidentali, externoque prorſus, eoque proprio (accid.) Calore, hoc ipſum intelligamus. Notum enim eſt tum naturalem tum P. natnralem calorem omnem in corpore, dependere à ſanguine & ejus motu vel ſ. vel p. n., eoque inteſtino: Unde ſequetur quod omnes partes quæ plus ſanguinis, *& quidem ſub largioribus rivis*, admittunt, plus etiam caloris poſſideant, ſeu potiùs contineant. At verò de Hepate & Liene hoc ipſum maximè verum deprehenditur, quod videlicet purum magis ſanguinem ſincerumq; contineant, & in ſpecie quidem Lien, qui ſanguine arterioſo in notabili copiâ turgens, caloris gradu ſatis eminenti conſpicuus erit. Hæc itaque duo viſcera Ventriculo adjacentia, præter proprium, ex ſtructura ſuâ, ſecundariò quoque huic uſui deſtinari credimus, ut inſtar carbonum ollam circumcingentium ſe habeant, quod tanto magis ſuadet Mechanica convenientia ſitus eorundem, quatenùs ſuppreſſorio deſuper Igne, (ex principio ſupra per Experimentum de oſſium emollitione ſtabilito) coctionem ſeu emollitionem reſolutoriam mirum quantum facilitari conſtat, imò communiter coquis, præſertim verò metallifuſoribus notum

eſt-

eſt. Ubi ſimul, brevitatis gratiâ delineabimus, quæ nonnullis hîc inſiſtendo opponere placet, nempe 1. non tàm Sanguinem quàm *Spiritus* conſiderandos, qui adhuc majoris caliditatis eſſe putantur; at in Ventriculo ac Inteſtinis, ob *nerveam* eorundem tunicam, eminenter dominari creduntur. 2. Si calore tali *ab extra* opus eſſet, cur hic *Ventriculo* ſoli potius, quàm ſimul *Inteſtinis*, utpote Coctioni pariter deſtinatis, applicetur? Ubi ad primum, negamus, *Spiritibus* ineſſe *calorem materialiter vel formaliter*, ſed merè *efficienter*: cum ex Phyſicis notum ſit, quod nec *τὸ Movens*, nec *motus* ipſe in abſtracto, ſed *particulæ minimæ motæ*, ſit *Calor*. Ad ſecundum verò reſponſione vix opus eſſe cenſemus, nàm pro diverſa conditione *Subjecti Coctionis* ſeu Cibi, in uno poſt alterum Inteſtino, diversâ quoque facilitate rem abſolvi poſſe, quis non videt. In *Ventriculo* itaque ubi maſticatione ſaltim *groſſo modo* comminuti, ulteriùs attenuandi ſunt cibi, majori utique omnium coctionis organorum ἐνεργείᾳ in quantitate & qualitate opus erat, quàm poſt, ubi in *minora* jam tum fatiſcere cœperunt.

His itaque hoc modo firmatis, & eâdem operâ ab *influxu Inſtrumentali ad Formale Coctionis* excluſis Inteſtinis; Quomodo ad *Materiale* ſeu *Subjectum* ipſius concurrant, hîc videndum.

Fit hoc dupliciter, primò *Localitate*, quatenùs nimirum *Materiam ſeu Subjectum* Coctionis recipiunt ſeu *continent*, i. e. *Locum* eidem concedunt, quod *Continentiam abſolutam* appellabimus; Secundo, *Motu*, quatenus craſſiores Ciborum partes, & ſuperfluas, ad *certum* duntaxat *tempus* detinent, quo finito easdem eliminant, quod *Continentiam reſpectivam ad tempus*, dicere poſſemus.

Præſtant hoc *duplici* organiſmi ſui *Materiali, Cavitate*: & *fibrarum* ſuarum carnearum *complicabilitate*, quibus utrisque legitimè ſecundum naturam habentibus, & legitimè ab anima Dirigente adhibitis, tota Eſſentia Inteſtinorum benè habet. Totam rem, tum *Continendi*, nempe, tum *promovendi* hiſtoriam, paucis delineabimus.

ARTIC. I.

De Continentia Inteſtinorum abſolutâ.

CIbi maſticati, motu *Oeſophagi* muſculorum animali, pertingunt in Ventriculum, ejusque cavitati Utriculari & in magnam capacitatem diſtenſibili, ita intruduntur, ut, dum motus *deglutitionis* terminatur in fine *œſophagi*, ſeu Orificio ſuperiore Ventriculi, Cibi in cavitatem hujus detruſi, à ſuccedentibus preſſi, in fundum & latera Ventriculi expanſionem illam, ita inferant ut idem in magnam, pro ingeſtorum quantitate vel qualitate, molem, ſecundùm dimenſiones in latum & profundè-amplum, eis tendatur; idque propterea, quia dictus Ventriculi ſaccus infrà horizontem amborum ſui orificiorum non modò ſitus eſt, ſed & Duodeni Principium, in ſtomacho prorſus oppleto, reverà non ſaltem directè, ſed potiùs verſus ſiniſtrum orificium reflectendo aſſurgit; unde prius quàm, à ſubſequentium preſſione, præcedentes ciborum partes & boli, ex ventriculo in Inteſtina propellerentur, non modò tota ventriculi capacitas ad ultimum distenſionis ſuæ punctum procederet: Sed & ſubſequentes deglutitiones, ad tantam ingeſtorum molem promovendam, immenſum quantum violentæ eſſent, neceſſe foret. Sed tam violentis mediis natura non utitur, placido potiùs

motu

motu ingeſtorum ſufficientem illam quantitatem, poſt reſolutionem debitam celebratam, ex Ventriculo exprimit, & in Inteſtina, ut ſe invicem ſequuntur, promovet, quæ conſtant arctioribus cavitatibus, ut videlicet tantò commodiùs, quicquid in Chymo continetur alimentoſi, ex tenuioribus quaſi ejusdem formatis bolis cylindricis, exſugi poſſit, quæ res cum clara ſatis ſit, ad Motum potius Periſtalticum progredimur.

ARTIC. II.

De Continentia Inteſtinorum reſpectivâ ad tempus, ſeu Motu Inteſtinorum.

CIrca hunc notanda quæ artic. præc. dicta ſunt de diſtenſione Ventriculi ſpatioſâ, quæ circumſcribitur tum *conſuetudine*, tum etiam *naturali termino*. Ad ultimum hunc rariùs adſcenditur, ſed *conſuetus* communiter ſervatur, ultrà quem ſi fiat progreſſus, Ventriculus ad contractionem ſui præmaturam irritatus, eandem minatur, quod *Nauſeam* vocamus, & eodem modo hæc ſentitur in nimia ingurgitatione eſculentorum, atque aliàs imminente Vomitu.

Saturatus itaque pro capacitate ſua Ventriculus, ingeſtos cibos aut totos intra ſe detinebit perpetuò, donec in nutrimentum toti abſumpti ſint, aut eosdem ulterius propellet vel emittet (activè, vel paſſivè.) Non prius; quia in omnibus omninò cibis major pars (compoſiti) eſt aliena à nutrimento animali, unde nec totum compoſitum in alimentum cedere, conſequenter quoque intra Corpus Animale remanere non poteſt; Nec poſtremum; quia non adeſt aliquod exſugens vel extrahens. Ergò medium.

Quo ergò modo hoc fiat Inſtrumentaliter, paucis ſcrutabimur.

Notatum hoc volo, quod cauſam hujus *Motus*, (quo contenta Ventriculi ab hoc in reliqua, & ex his invicem in ſubalterna ſua promoventur) *Inſtrumentalem* potiùs, quàm *Efficientem*, vel Phyſicam, vel moralem ſeu impulſivam, ſcrutari promittamus. De his enim cum res admodum vel intricata ſit, vel ſterilis, prolixum eſſe, ſupervacuum credimus, quod communis loquendi modus de his aliisque motibus conſimilibus ſatis ſuperque probat. Dici videlicet, pro explicatione accuratiori, & quaſi per minima, hujus negotii, ſolet, Cum ciborum coctio ſeu reſolutio in ventriculò contingat per modum fermentationis; hæc verò aciditatem ſui generis immediatè comitem habeat, hâc ipsâ vellicatas tunicas ventriculi incipere ſui contractionem, quâ ſucceſſivâ, primò liquidiora, tum denique groſſiora irreſolubilia adusque totalem organi vacuitatem exprimi. Quod ultimum licet optimè ſe habeat, præcedens tamen cauſa contractionis allegata dubia videtur ob duas rationes: 1. quia acetum commune, fermentum piſtorium, imò draſtica acida, acria, ſalſa, omnis generis, alvum nequaquam movent, cum tamen plus minùs vehementiſſima eſſe deberent purgantia, ſi acor eſſet cauſa contractionis periſtalticæ Inteſtinorum. 2. Motus omnium Inteſtinorum Periſtalticus planè nihil debet tunicis, *neque villo-glandoſæ, neque nerveæ*, *ſed ſolis fibroſis exterioribus*, (quod ex ſuperfluo cuilibet, Experimento Anatomico-Phyſico facili, ad oculum demonſtrabo) At verò ad has ipſas de contentis quid materialiter pertingere poſſit, quilibet agnoſcet, qui meminerit ſubſtantiæ Tunicæ nerveæ interpoſitæ, nempe NIHIL.

De-

Deferamus potius hanc ſpartam magis immediatè Animæ, tanquàm ſoli Efficienti omnis motus? Et quidem *Electivè* agenti: cum utiquè ex Priori quoque aſſertione idem inferatur, nec niſi in causâ Impulſivâ ſit diſſidium. Prædicta ſententia *acorem* hoc nomine recenſet, ſi enim reſolvatur ita ſonabit: *acor* irritat: *irritatio* eſt ſenſus: Senſus terminationis ſeu *apprehenſionis ſubjectum* eſt Anima. Tunicæ irritatæ *ſe* contrahunt; *Contractio* eſt Motus: qui nulli parti corporis competit niſi ſubjectivè & merè paſſivè, ſoli animæ efficienter: ergo illæ dicendæ *contrahi*, hæc contrahere. Illa irritationem ſupponit cauſam contractionis impulſivam; nihil refert, conſentiam. Sed cauſam irritationis, & ſubjectum eadem quæ allegantur, recipere, per rationes adductas excuſamur.

Dicimus potius *Animam* ipſam Inteſtina omnia in compreſſione, tanquam eorum tono naturali, conſervare, & eandem non-naturaliter ampliatam, reſtituere; ſed occurrunt aliquot ſtatim circà hoc aſſertum objectiones: 1. Cauſa contractionis impulſiva per theſin ſupponitur ampliatio: ſine dubio ergò quò major hæc erit, tantò violentior illa, contractio, continget. At, 2. Purgantia non agunt diſtendendo, cum minima illorum ſit doſis, & tamen contractionem, hanc vehementiſſimè cauſantur. 3. Flatus, etiam quam maximè diſtendunt & tamen nulla inde citior dejectio excrementorum, quod nequè 4. à potu, licet largiùs hauſto, evenit. Sed meritò conſequentiam prioris negamus, nec enim ſtatim, præſertim ſi lentis paſſibus diſtenſio contigerit, inferenda violenta reſtitutio, ſed lenta potius, quia enervata quaſi paulatim tunicarum amplitudo naturalis, citatam illam reſtitutionem non ſollicitare poteſt: quæ tamen utique contingit, ſi nimis citò ſoli-

da multa ingerantur, quod ſubſequens Vomitus teſtatur: vel ſi ea nonnihil citius pulteſcentia fuerint, & per conſequens citiori diſtributioni apta, hujus tamen æquabilitas donec contingat, Cardialgiæ, ſudores frigidi, anxietates lipothymicæ, quid in ventriculo agatur, non ſinunt ignorari. Ad ſecundum: meritò diſtinguimus inter *ſtatum naturalem, non-naturalem & p. n.* reverà enim hoc omnis Experientia loquitur, quod *ſola diſtenſio* Inteſtinorum nequaquàm tantum cauſetur mali, quantũ leviſſimũ aliquod inibi *contentum p. n. ſolidius*: Ita flatibus ructibusq; ſubinde in variis ſubjectis mirum quantum turget venter, nec tamen inde tantum incommodi; ad diſtinctionem verò noſtram ut deveniamus, cibos, tanquam aliquod contentum *non-naturale* quidem, ſed nequaquam *Præternaturale*, conſideramus. *Lympham* verò illam, quæ ab aſſumtis *purgantibus* ex glandulis conglomeratis Inteſtinorum & Pancreatico ductu elicitur, non modo *quantitate*, ſed & *qualitate*, quia à materiis purgantibus plurimum alteratur, jam dudum præter naturalem ſtatum conſciſcere aſſerimus, itaque ab animâ *electivè agente*, non minùs tunc ejici, quam *ſangvinem* v. g. in Ventriculum vel inteſtina emiſſum per vaſorum Diæreſin: Verbo non minus *electivum* hunc animæ actum ejiciendi hâc ratione purgantia & materiam per eadem corruptam, cenſemus, quàm ſimilem illum actum exprimendi per poros cutis copioſam humiditatem, poſt aſſumtum fixum illum & nullo draſtico quoquè liquore facilè reſolubilem pulverem ℈ii Diaphoretici, qui ſolâ quaſi ſui præſentiâ hunc actum impulſivè cauſari videtur. Quoad *tertiam*, illa noſtræ theſi nequaquam contraria ſatis eſt, cum ita inferatur per illam: Fit diſtenſio, ergò *totalis* evacuatio fieri debet, & quidem *confertim* ſeu violenter

Qui

Quis enim non videt, flatuum diſtenſionem utique cauſari contractionem Inteſtinorum, quod eorundem citæ *ἄνω* & *κάτω* expulſiones ſatis produnt: ſed non tàm violentam, ut propterea omnia contenta ſimul migrare jubenda ſint, ſeu quæ totalem reſtitutionem Inteſtini proritet. Breviter, *repentina* diſtenſio præter-naturalis eſt, unde *citò & violenter* corrigitur: *ſucceſſiva* v. & ita quaſi conſuetudinalis aliter ſe habet. Ad quartum cauſa in aprico eſt, cur *potus* ſeu liquoroſa diſtenſio alvum non moveat, quia alias vias, per quas ejiciatur ex Inteſtinis ſatis citò, præſtò habet natura, videlicet easdem per quas chylum amandat, & ipſe potus tanquam materies mobiliſſima, citius in æquilibrium ſeu æqualitatem, propulſione ex uno Inteſtino in alterum, redigitur: Licet & ejusdem *nimium conferta* ingurgitatio ſubita, ejusdem reſtitutionem violentam ab Efficiente motûs emendicet, unde *Vomitus Bibulonum* in ipſo puncto delicti. Adeoque potus nimius nec contractionem non exigit, nec exigit: *Partialem*, ſeu tandiu durantem, donec vel æquabiliter digeſtus, vel in vaſa ex Inteſtinis tranſcolatus ſit, *exigit*: *Totalem* verò, omnium Inteſtinorum, propterea *non* exigit, quia ad eadem non pertingit omnia. Ubi tamen apprimè notandum, quod ea liquoroſa, quæ *viſcedinem* quandam præ ſe ferunt, ob quam in vaſa impelli nequeunt, in Inteſtinis ſtagnantia, utique eorum Syſtolen ſeu Periſtalſin quèm maximè promoveant, Unde ſic dicta *Humectantia*, alvum quoquè ſubducere toto die obſervantur, quod etiam de purgantibus tenendum, quæ adjectis talibus quæ *viſcedinem* thumorum reſolvunt, v. g. *alcalibus fixis*, in vi laxante vel refringuntur, vel eâdem penitus cadunt, quemadmodum contrà, & ſine his, quæ humores in inteſtina prolicitos maximè *inviſcant*,

viſcant, ea δραστικότερα quoque obſervantur, v. g. Colocynthis, quæ contenta Inteſtinorum non viſcida præinexiſtentia ſed inviſcidata à ſeipsâ, educit, ſeu *ob hoc* ejici facit.

Sed miſſa hâc prolixitate circa *Efficientem impulſivam, inſtrumentalitatem*, quâ mediante hæc ita peraguntur, evolvimus, & quibus mediis Motus Inteſtinorum peragatur, perquirimus. Sunt hæc *tunicæ* illorum *fibroſæ*, tum *longitudinalis* tum *transverſalis*, quæ fibrarum ſui ſingularum *criſpatione* & contractione, ad conceptum *ſerpentinâ*, ad modum vaſis varicoſi, & totius internæ complicationis teſtium, in majori proportione factæ, (quale quid ad ſenſum etiam, in *ranarum*, & ſpeciatim *terreſtrium Bufonum*, Inteſtinis, oculo nudo patet, & ſimile quid in Inteſtinis obſervatum allegat Curioſus illuſtris Anglus, *Grew, in the comparatiſe Anatom. of Guts and ſtomacks of ſome quadrupeds*) quâ longitudo illarum notabiliſſimè decreſcit, latitudine interim nonnihil auctâ, unde has fibras non confertim, ſed ſatis à ſe invicem diſtantes, diſpoſuit, ne inde ſequi videretur incongruum illud, ut auctâ fibrarum ſingularum latitudine, antipraxia quædam tunicarum inde oriretur, reverà enim quod tunicæ recto-fibroſæ decederet in *longitudine*, acceſſurum eſſet in *latitudinem*, & conſequenter cavi, quod conſtituit, *amplitudinem*; & in tunica transverſali, contrà. Contractio verò hæc ratione *termini*, fit à ſuperioribus verſus inferiora: Ratione *temporis*, admodùm lenta, & ſucceſſibus vix ſenſibilibus, donec continuata periſtalſi ad Rectum delata, per idem concurrentibus ſimul muſculis ejusdem, & abdominis, horumque motu voluntario, è corpore humano penitùs exprimantur.

SE-

Sectio II.
PATHOLOGICA.
De Læſione ſeu receſſu à Statu ſ. n. Inteſtinorum.

AXioma hoc eſt in Pathologicis: *Quicquid partis organicæ Materiale lædit, Morbus eſt; quicquid Formale, ſeu officium ejus, Symptoma.* Brevi hâc determinatione manifeſtum fore confidimus, quò referendi ſint *Morbi Inteſtinorum*, quò *Symptomata*; *illi* nempè *Prioris Claſſis* erunt, *hæc poſterioris*. Cum verò *contraria* ſint *ſecundum idem & ad idem*, in iisdem quibus abſolvebatur *Sanitas* partis, quærenda quoque *ſubjectivè* erit ipſa *Læſio*, quod ſequenti modo præſtare annitemur.

Membr. I.
De Læſione Conſiſtentiæ, ſeu Morbis, Inteſtinorum.

In Phyſiologicâ noſtrâ Tractatione *Materiale organiſmi* Inteſtinorum cenſuimus ſecundum Consistentiam, Diximus quod ſint (1.) *Corpora ſolida*, (2.) *cava*, (3.) *disſimilaria*, (4.) *in infimo ventre contenta*. Quemadmodum verò tum temporis ad *ſoliditatem* eorundem probandam ſufficiebat *diſſimilaritatem* eorundem deſcribere: Ita hic contrà, & cum *Læſio* illorum maximè in *conformatione* contingat, hujus potiſſimùm ratio habenda. Cum autem partes corporis non modò *ſingulæ*, ſed & *ſociæ* ſint, & utroque modo lædantur: Primò *morbos conformationis*, deinde *ſitus* quoque, inſpiciemus,

ARTIC. I.
De Morbis Conformationis Inteſtinorum.

OMne *ſolidum, trinæ dimenſionis* terminis definiri, nempè *longitudine*, *latitudine*, *profunditate*, notum eſt, ex quibus, proportionatè ad invicem ſe habentibus, *figura ſeu Conformatio*, eaquè in *certo* corpore *certa & ſpecifica* reſultat. Hæc quotiescunque in aliquâ ſui dimenſione, *augendo*, *minuendo*, *depravando*, patitur, *Morbum conformationis* judicamus. Quid horum in Inteſtina noſtra cadat, dum perpendimus,

In *Longitudine* quidem rariſſimos, imò nullos hos dari dicimus, præter *contractionem illam in longum*, quæ in Evacuationibus, ἄνω *Ventriculo*; κάτω *Inteſtinis reliquis*, ſecundum fibras ſuas longitudinales contingit, Experimento Anatomico facilè oculis exhibenda: Nam *Procidentia* ſic dicta *ani*, ad morbos *ſitus* potius referenda, ubi etiam ejus mentionem faciemus.

Latitudinis ſeu amplitudinis morbos quod concernit, contingunt hi vel in *diſtenſione*, vel in *coarctatione*, vel plenariâ *obſtructione*. *Prima* contingit vel per ſimultaneam *ingeſtorum molem*: vel per eorundem congeſtionem ſuprà *obſtructionem* vel denique per *Flatus*. Priora cum ſatis clara ſint, *ultimorum* horum optanda eſſet Pathologia ſufficiens, & quæ conciliaret contrarietatem illam, quam originis ratione habent cum aliis vaporibus, excitantur enim frigido, compeſcuntur calido: Nec *abdominis* quidem, & hinc actualem magis Inteſtinorum refrigerationem, ſed extremarum planè corporis partium, ſufficere, imò aptiorem eſſe huic effectui, videmus. An *cauſa ma-*

ſa materialis, juxtà *Sylvium*, in *pituita viſcidâ in Inteſtinis reſtitante, quæ à Bile oleosâ reſolvatur in vapores*, ponenda, propterea meritò dubium videtur, quia nullus ad hunc cauſandi modum analogiſmus mechanicus ſuppetit, cum *viſcida ab oleoſis in vaporoſum quid reſolvi, non conſtet*, allatum verò Exemplum Practicum, non tàm ad *reſolutionem* talem, quàm *calefactionem* quam olea ♌ata efficiunt, & quidem *totius*, referri poſſe videatur. *Williſii* ſententia, *Pharm. Rat. cap. de Purgatione*, *propoſita*, cum 1. *flatùs* ordinarium quiddam & quaſi naturale eſſe cenſeat, 2. Solos illos qui durante coctione fiunt, leviores proinde, per hunc modum fiendi deſignet, *Cholericos* verò iſtos, obſtructionibus, & coctioni jamdudum peractæ ſupervenientes, de quibus præcipua eſt quæſtio, non aſſequatur (niſi ubi *ſpiritus animales*, pro more, cum *aëre ſeu flatu* confundit, & flatus Colicorum Tympaniticorum, Spiritûs animales materialiter eſſe putat, quod tamen nemo facilè crediderit) meritò pro inſufficienti remittitur. Nos, attendendo quod in *flatuoſis*, communiter quaſi, præcedat, quamvis minima, *actualis* tamen *refrigeratio*; quam ſubſequitur *repentina & momentanea totius*, *in gradu caloris*, *reſolutio*, *cum innominatâ quâdam præcordiorum anxietate*, & *levi vertigine ac horrore*, quæ omnia, *recooperto corpore & redincaleſcente*, plus minùs citò evaneſcunt, *flatusque* his omnibus pediſſequi, copioſi quoque, & totum abdomen diſtendentes, *ſæpiùs ſine ullâ eruptione* recolliguntur, & abdomen ſubſidere ſinunt, uti in proprio corpore, ante annum unum vel alterum, ſufficienter obſervare licuit; Probabile arbitramur, quemadmodum in mechanicis alibi, evaporabilium reſolutionem admodum promovet *frigus ambientis*, ex aliquâ parte admiſſum, v. g.

ubi ollæ ferventi aquâ plenæ halitus ex folle frigidus inſufflatur: Ita hîc quoque ſi in actu caliditatis repentina caloris reſolutio contingat, vaporeſcere contenta liquida, eosque vapores vel ſub tali formâ emittendos, vel æquali in totum ambitum readmoto calore, reconcentrandos; Ubi tamen in tranſitu illam ſuſpicionem curioſis ingeniis movemus, eorumque ulteriori inveſtigationi exponimus, quî fiat, *quod ipſi Flatus à peripheriâ quaſi in Inteſtina effundi videantur, nec facillimè easdem vias, quas chylus & potulenta, materiæ aëre multò craſſiores, irrumpant, utpote his omnibus, propter diſtenſionem quam cauſantur, multò fortiùs preſſi.*

Coarctatio quam ſecundo Loco recenſuimus, præter illam, quæ à ciborum in parvâ quantitate aſſumendorum conſvetudine, accidit, nulla eſt niſi à motu tanquam principio activo, nempè Contractio, de quâ ſuo loco. Hæc verò agnoſcit *fibrarum* ventriculi præcipuè *carnoſarùm, quaſi concretitiam firmitudinem*, pro causâ ſuâ, quæ inducitur his ipſis, dum illæ in potentialis ſuæ extenſionis actum ejusque ultimum terminum nunquam deducuntur, unde quando idipſum unâ vice confertim accidit, hæ in continuo, per ſolam conſvetudinem naturali reddito, ſolvuntur, & hoc ipſo *dolorem* cauſantur, qui licet exquiſitus æquè non ſit, ſed *innominatus* potius, *anxius*, multum tamen patienti faceſſit negotii, donec tandem, & ſi admodùm notabilis fuerit exceſſus, vomitu, vel ſi minus, diſtributione aſſumtorum, affectus ſolvatur.

Obſtructio verò ſeu *oppletio*, ſeu *totalis cavitatis quaſi abolitio*, oriri ſolet vel à *causâ externâ*, vel *internâ*. *Externâ vel toto genere*, vel ſaltem *modo eſſendi p. n. Prioris ſigna* ex aſſumtione ejusdem (ut nummi iſtius ap. Kerkring,

kring. Spicil. Anat. obſ. 1.) aut ſuſpicione ejusdem rationali, uti *Vermium*, quale exemplum habetur Act. Nat. Curios. anno XI. ſeu Decuriæ ſecundæ primo obſ. 118. p. 300. & *ſignis confirmantibus*, petenda. *Modò eſſendi* peccare ſolent *Scybala* indurata, quatenus inteſtini tùm *Coli* cellulis, tum *Ilei* anguſtiis impacta, preſſionem, quæ coarctatione Inteſtini fieri debebat, non admittunt, collectione ſuccedanearum deſuper fæcum, earumque ſtagnantium *Putrilagine*, Inteſtinis *eroſiones*, *Inflammationes*, denique & *Motûs Periſtaltici inverſionem*, cumque hoc *fæcum Vomitum*, ſeu *Ileum* conſummatum, portendunt.

Cauſa interna, reſpectu videlicet *ſubſtantiæ inteſtinorum materialis*, eſt vel *Situs* inteſtini intra ſeipſum mutatus, cum duplicaturâ ſui, quam deſcribit *Sylvius Pr. l. 1. c. 15. & Peyer. de gland. Inteſt. c. 9. p. 81. ubi ſimul. p. 83. modum fiendi ſubjungit*: vel ejusdem *Magnitudo* inſigniter *aucta*, cum *motus Periſtaltici* in illâ regione, *ob fibras affectas*, abolitione: Cum verò hæc ipſa à prioribus demum induci frequentiùs ſoleant, nempè *duplicatura* illa ab aliquo ſolido, Inteſtinum ſecum deorſum ferente, aut ejusdem conatui reſiſtente: *inflammatio* verò talis & intumeſcentia à *fæcum* contentarum & *Situs* communis mutati, *aëris que* ambientis frigidi, humores congelantis, concurſu; hanc ipſam potiùs *externam* cauſam, *ſitus* videlicet communis *mutationem*, inter cauſas recenſemus, quando videlicet ab *aëre externo frigidiore* pars prolapſa intumeſcit; & inde reponi nequit propter incluſionem & conſtrictionem, quam *foramen Peritonæi* per quod elapſum eſt Inteſtinum, circumſcribit, unde fæces ultrà hanc ſtricturam penetrare non poſſunt.

Lati- ſeu *Amplitudinis* Morbis, ſuccedunt Læſiones *Profunditatis in ſolidum*, ſeu *Magnitudinis*, qui cum conſiſtant vel in *augmento* vel *decremento*, priores in Inteſtina cadunt, *Tumores omnis generis*, poſteriores verò nulli. *Tumores* itaque uti alibi ita hîc quoque fiunt ab *Humorum decubitu & ſtaſi*, quando videlicet *viæ*, vel juſto *ſtrictiores*, aut ab heterogeneis ſecum advectis *obturatæ* eosdem non transmittunt; Hi verò cum duo ſint in corpore Univerſaliores, *Sanguis & Lympha*, ex iſtius *ſtaſi* & *fermentatione mixti* concepta, *Inflammationes*; ex hujus, per *ſtaſin* diuturniorem *congelatæ*, particulis transſpirabilioribus privatæ, craſſamento, *Scirrhi* oriuntur. *Prioribus* ſubjacent illæ præcipuè partes, quas *ſangvis* magis immediatè ex arteriolis influit, ut *tunica nervea & carneo-fibroſæ*. *Poſterioribus* præprimis *glandulæ* Inteſtinorum *conglomeratæ* hinc inde conſpiciendæ, utpote quibus hanc *ſcirrhorum* colluviem ſatis familiarem eſſe experientia oſtendit. *Priorum Diagnoſin* juvant *obſtructiones alvi* manifeſtiores, aut *deglutita ſolida aſpera*, *vermes conſveti*, *Purgantia* quantitate vel qualitate *immodicâ* aſſumta, dolores *Colici acutiſſimi*, *punctorii*, *æſtus continuus*, *decubitus in alterutrum latus, vel in ventrem neceſſarius, & dolorum, ſicubi flatus ortus fuerit, ad clamorem usque ægri exacerbatio*. *Prognoſis* periculoſa, licet affectus non adeò infrequens; *Maturè* ſuccurrendum ne in *Gangrænam* cadat pars, cui rei mederi arti vix poſſibile eſſe cenſemus. *Poſteriorum* nulla Pathognomonica & certa dantur indicia niſi alvum *præter conſuetudinem* ſicciorem, huc referre quis velit; Affectus interim periculoſus ſatis, utpote qui facile in *Cancrum* tranſit, cujus in *Colo* exemplum habet *Scultet. obſ. 61.* qui tamen æquè certum & Pathognomonicum ſignum non præ

ſe

ſe fert, quod cùm *Inflammationis* Diagnoſi non coincidat; Si verò quàm maximè illud adeſſet, non niſi *funeſta Prognoſis* exinde ſperanda, cum in partibus ignobilioribus etiam, oculis manibusque patentibus, *Cancrum* non fruſtrà in Medicinâ appellemus: *Noli me tangere.*

Recenſeri medio quaſi Loco inter morbos *Magnitudinis & Longi-ſeu Rectitudinis*, aut *ſuperficiei*, poſſent Morbi *æqualitatis* ſeu *Exanthemata* illa, quibus non rarò obſita deprehenſa Inteſtina, hiſtoriæ fidem faciunt, v. g. *variolæ, Bubones, Anthraces &c.* Sed cum illa tum temporis, & quando retrocedentibus à Peripheriâ ad interiora, ſupervenit *Colica, Diarrhœa, vomitus, ſingultus*, in poteſtate Medici aut amplius non ſint, aut *antè profundiùs actas radices*, ad minimum uti affectus Inteſtinorum tractati non debeant, hîc quoque Pathologiam eorundem inſerere ἄτοπον cenſemus.

Quemadmodum verò partium *ſolidarum*, tanquam conformati cujusdam certâ figurâ, læſio quoque contingere poteſt in *Continuo*, ita ut *unitas ſeu unio totius diſſolvatur;* ita eundem hunc morbum Inteſtinis à *causâ externâ* ſæpè imminentem, & certis de cauſis admodum conſiderabilem hîc quoque perſpiciemus.

Frequentius evenit in partibus externis Corporis ut per extruſionem Naturæ ſeu Animæ Dirigentis, in hujus ſuperficiem deponantur excrementa ſecundæ coctionis vitiatæ, ſeu humorum pars quædam ſpecifico modo corrupta, unde *Ulcera* vel *particularia*, vel *Univerſalia*, ut *ſcabies, pſora, Variolæ, Bubones* &c. Rariſſimè verò, quantum quidem exemplis patet, contrario motu, citrà cauſam externam, natura utitur, ut nempè materiam talem in Inteſtina deponat, niſi in *Criticis magis exanthematibus*,

uti

uti paulò ſuprà monitum. Sæpius à *cauſis externis* hoc efficitur, nempè *rebus toto genere p. n.* in Corpore latitantibus, vel *externâ vi eidem illiſis*. *Primi generis* ſunt interdum *Vermes ſæviores*; Secundi *deglutita dura, aſpera acuminata, acuta, corrodentia*: *Poſtremi, vulnerantia, ſecantia penetrantia. Diagnoſin* horum quod concernit ſi *vermes* ſubſint, difficilis cognitu res eſt. Quotusquisque enim, in ægro puero licet, & vermibus aliàs ſatis vexato, audeat determinare, *ab eroſione* vermium hoc vel illud, licet atrociſſimum ſymptoma, *certò & infallibiliter* oriri? vel ſi ſciat, quomodo ſolutionem continui tractabit in concluſo? Poterit quidem coalitionem *naturæ* relinquere. ſed viderit quâ *Prognoſi*, imò *quo eventu. Manifeſtior* eſt *Diagnoſis* illarum *læſionum in continuo*, quæ à *deglutito abſurdo*, vel imminentes vel præſentes deprehenduntur, *Prognoſis* eadem cum Priori: *Manifeſtiſſima* verò quæ *ab extrà, cæſim*, & *latè Patente vulnere continentis*; illata; uti contra quæ *punctim* facta communiter ad Medico-Legales potius, quàm Medicas, Diagnoſes recidit.

Quod itaquè *Vulnera Inteſtinorum*, & *læſionem Continuitatis* in genere, concernit, quæri de illis communiter ſolet, *anne Prognoſis eorum ſit Lethalis eventûs, nec ne?* Pro utraque ſententia ſtant magni Artis Myſtæ, quorum aliquos videre eſt in *Actor. N. C. Decur.* II. anni I. obſ. Scholio, à Prænobiliſſ. & Excell. Domino. D. Volkamero, Patrono noſtro obſervando, allegatos: Nos quid de illis videatur paucis diſſeremus. 1. Admodùm diſtinguendum cenſemus inter *vulnera*, & inter *ulcera*, utraquè vel *penetrantia*, vel *ſecùs*. 2. Inter *Locum* Vulneris *vaſis majoribus proximiorem*, vel contrà. 3. Inter *tempus* Inflictionis *plenis vel vacuis* Inteſtinis. 4. Inter Inteſtinum *tenue vel craſſum*

craſſum. 5. Inter vulnera Inteſtinorum *grandiora*, cum grandi *abdominis hiatu*, & contrà ſine eodem. 6. Inter ſubjectum *Colicis doloribus* alius facilê obnoxium, & contrà. Juxtà hanc normam, 1. *Vulnera* Inteſtinorum *ulceribus* ſæviora denunciamus, quia in his *ſanguinis magis ſinceri* affluxus, faciliùs *Inflammationes Gangrænamque* inducit. Quod 2. tantò velociùs contingit, quo propiora & viciniora ſunt *vaſa grandiora*: Si verò horum unâ contigerit læſio, *calamitoſum* cenſemus. 3. Si *tempore plenitudinis* inflicta fuerint, tantò periculoſiora erunt, quò magis à præterlabentibus cibis diſtenta, *à chymo ſubacidulo, bile*, vel pro conditione loci *fæcibus alvinis*, alterantur. 4. Graviora quæ *tenuibus* infliguntur, ob *fibroſarum tunicarum*, in quibus totum negotium *primæ* conſolidationis quærendum, teneritudinem. 5. Pejora in ſubjecto *Colicæ & flatibus* obnoxio, qui conſolidationem impediunt, retractant, labia Vulnuſculi alterant. Denique deſperatiora, quæ citra *aperturam abdominis notabilem* facta, cum motu inſtrumenti lædentis *contuſorio* vel *vellicatorio*, *Inflammationes* quaſi in momento inducente; quò referendæ quoque *contuſiones ex ictibus ſclopetorum*, &c. Si itaquè hæ circumſtantiæ probê expendantur, in obveniente quocunque caſu, *Prognoſin* juxta easdem inſtituere difficile non erit, eamque uti *Rationi*, *ita eventui* reſponſuram.

ARTICULUS II.
De Læſionibus diſſimilaritatis & Sitûs Inteſtinorum.

SItus Inteſtinorum ſuperiùs à nobis diviſus eſt in *ſitum ordinis* ſeu proprium, & *circumſcriptionis continentis*, ſeu

 com-

communem. Ille vel non læditur, vel ſi id fiat monſtroſè, Medicam conſiderationem eludit: Hic verò duplici modo iterum peccat, vel *intrà* vel *extra limites circumſcribentis* abdominis. *Intrà*, vel *naturæ formantis* errore, ut notum exemplum *ventriculi ſuprà Diaphragma*, *in thorace collocati*, ex Illuſtr. Nat. Curioſ. Actis prolixiùs petenda; vel minùs erroneâ quidem, interim tamen vel *Individuali ſ. n.*, vel *p. n.* Inteſtini *Coli*, per *medium abdominis* volutati, quam *Sylvius Prax. l. 1. c. 14. §. 11.* allegat, maximè notandam utpote ad Symptomatum *Uterinorum creditorum* explicationem, imò *Colicæ* cauſalitatem, ob facilem *refrigerationem*, mirum quantum lucis afferentem.

Extrà abdominis limites mutatur & excedit *Situs* Inteſtinorum, vel in *Vulneribus* abdominis, vel in *laxitate ſaltem Peritonæi*, & *rupturâ* Muſculorum Continentium cohæſionis, uti *in herniis Inteſtinalibus*, quales, *à loco*, ſunt vel *ſcrotales*, vel *umbilicales*, vel *Inguinales*: in *Iliacâ* verò regione, *lineâ albâ* ſuprà umbilicum, infrà ſterni cartilaginem enſiformem (vid. Barthol. Cent. hiſtor.) rariores. *Modus fiendi* omnium in eo conſiſtit, ut perruptis iis *muſculorum tunicæ* fibrillis, quibus hæ ſibi invicem cohærent, *foramen* quaſi quoddam aperiatur, per quod Inteſtina, *propriâ gravitate*, *Peritonæum*, cui incumbunt, exprimere, & intrà idem tanquàm ſacculum quendam, prominere ſoleant, & ſub cute exteriori protuberare & extumeſcere, & hoc quidem in *Umbilicalibus* & *Inguinalibus Herniis*, reliquiſque recenſitis, præter *Scrotales*, *per ſe* tales, (nam & *Inguinales* tandem *per accidens* fiunt tales) in quibus modus fiendi ille eſt; *Tunica vaginalis Peritonæi*, quæ *teſticulum maſculum* intra ſe extrà abdomen continet, eo loco, ubi cum *vaſis Præparantibus* & *deferentibus* abdomen

domen egreditur (ſatis tenui foramine) iisdem *fibrillis*, quibus eo loco his vaſis, ſeu potius eorundem tunicæ propriæ, contexitur, *ruptis*, Inteſtinis, præcipuè *Ileo*, incumbentibus, viam largitur, ut intrà eandem, dilatato pedetentim foramine, quò extrà abdomen prodit, elabi, & teſticulo illius Lateris ſocia decumbere poſſint. *Cauſæ* quæ his malis anſam dare poſſunt, ſunt, quæcunque vel *ab intrà eliſionem fortem* & uno momento *violentam aëris*, in cavo abdominis contenti, ciere poſſunt; aut quæcunque continens abdomen *illiſione graviſſimâ*, vel *compreſſione violentiſſimâ*, ſecundùm aliquam ſui regionem, cogere, & contenta aliorſum violentiſſimè propellere nata ſunt. *Prius* fit, quando *Diaphragma*, (quod in attractione aëris intrà pulmones, cum coſtis plurimùm attollitur, aut potius eaſdem attollit, quò plus hujus attractum, tantò altiùs attollitur & quaſi tenditur: At ſi unica vice ſimul & ſemel tenſio hæc relaxetur) deorſum cum impetu ruit. Eò ipſo verò *aërem intrà abdomen contentum*, & repentino hoc impetu non *comprimendum* æquè quam *exprimendum*, vehementer collidit, qui quærens exitum, eundem, quà tenerior eſt connexio, invenit, & tenſivo impulſu vel *fibras proceſſûs vaginalis conjunctivas*, immediatè: vel *muſculorum abdominis* mediatè, & interveniente *Peritonæi* in hanc partem impulſu dilatatorio, dirimit. Moleſtus eſt hic affectus, & in *umbilicalibus atque inguinalibus*, *refrigerationi* Inteſtinorum, hinc *contentorum ſtaſi*, *obſtructionibus*; *In ſcrotali* verò & hoc, & *tumoribus*, *Inflammationibus*, indeque tandem Ileo, producendis, natus: undè vel ſecundùm *res non-naturales*, & *præſervatoriè*, vel ſecundùm *p. naturales*, & *curatoriè*, magna ejus cura utiquè gerenda. Alio modô *Situm extrà corpus*

mutat *Inteſtinum Rectum*, in *Procidentiâ* ſic dictâ *Ani*, quando videlicet *Infantibus*, aliisve adultioribus, *tenesmo* aut *fæcum duritie* laborantibus (ut infandum modum quo Italicis in oris hic affectus frequens eſſe dicitur, merito ſilentio calemus) protruditur pars aliqua *Inteſtini Recti* extrà corpus, ad digiti ſæpè longitudinem, multum moleſtiæ, ſæpè & periculi faceſſens. Refertur hæc à quibusdam efficienter modò in *Expultricem irritatam*, modò in *Retentricem læſam*, *ſubjective* verò in *totum Inteſtinum Rectum*; *Inſtrumentaliter privativè in lyſin* muſculorum *levatorum*, quaſi hi Inteſtinum detinere impotes, illud ipſum temerè fluctuare permitterent: Si verò conſideremus (1) *craſſitiem neceſſariam*, ſi totum Inteſtinum cum tunicis fibroſis, *duplicatum* propenderet: 2. Neceſſarium vel *muſculorum* prædictorum unà & intrà præfatam *duplicaturam* duplicatorum, propendentiam, vel 3. eorundem *continuitatis & connexionis*, *per fibras*, *cum ſubſtantiâ hujus Inteſtini*, *ſolutionem*. Hisque conferamus Phænomena 1. ſubſtantiæ propendentis *mollitiem & teneritudinem*, 2. *Methodi reſtituendi* proceſſum, illam prorſus *teneram & mollem* deprehendemus, nempè nihil aliud niſi *tunicæ glandoſæ ſeu cruſtaceæ* & cui firmiſſimè adhæret, *nerveæ*, *p. n. laxarum*, partem, à *tunicarum fibroſarum* periſtalſi validiſſimâ & iteratâ detruſam; ubi tamen monſtroſa eſt obſervatio Excellentiſſimi Scholiaſtis ad Act. N.C. dec. II. ann. 1. obſ. 113. *procidentiæ ani Ulnam unam longæ*, utpote quam molem vix *totum Inteſtinum Rectum* tertia parte æquat, ſubſequens verò *Colon* nihil huic ſimile ſuppeditat, niſi *cellulares* tunicarum harum interiorum coagmentationes, à *ligamento*, quo compinguntur, liberatæ & abruptæ fuiſſe credantur. *Laxitas* tamen ſeu *exten-*

tenſio in longum p. n. non ultimo loco inter cauſas numeranda.

Diſſimilaritatis morbus, ſeu numeri partium componentium, ille ſolus datur, quando in *Diarrhœis* aut potius *Dyſenteriis* conſummatioribus, fruſtula, carnea viſa, vel tunicacea quædam ſubſtantia cum excrementis ejicitur, quarum illa glandulas p. n. auctas & denique ab origine ſuâ avulſas, meritò ſupponimus, vid. Peyer. de glandul. Inteſt. hanc verò reverâ tunicæ interioris aliquam portionem, crebris Inteſtini contractionibus, anteà nempê plus minùs corruptum à contentorum dyſcraſiâ, abruptam ſtatuimus: Quod ipſum licet perpetuò calamitoſum non ſit, prius verò citrà ullam ſæpè ſubſequentem noxam factum meminerimus, per accidens tamen vel corruptionis Inteſtinorum Gangrænoſæ nuncium, vel exulcerationum ſcirrhorumve imminentium metum inferunt.

MEMBRUM II.

De Continentiâ Inteſtinorum læſâ, ſeu Symptomatis eorundem.

S*Ymptomata* partium organicarum omnia, tanquam *læſiones actionum Inſtrumentalium*, *cauſas* agnoſcere vel *Inſtrumenti*, quo fieri debebant, vel *principii* illius *activi* quod *movere* debebat, *morbos*, ex *Pathologicis* notum eſt. Inteſtina, ut *partes organicæ*, cum pariter certo actui deſtinentur, ita ipſe quoquè vario modo patitur, *causâ* in Organi *Morbo* quærendâ. Quemadmodum verò *officium ſeu formale Organiſmi* illorum poſuimus ſuprà in *Continentiâ*, eaque vel *abſolutâ*, vel *reſpectivâ ad tempus*, quam *Motu Periſtaltico* abſolvi ſtatuimus; Ita harum quo-

què *læſiones* ſecundum *cauſas* ſuas enumerare & explicare ſatagemus.

ARTICULUS I.

De Læſionibus Continentiæ Inteſtinorum Relativæ.

DUplici modo hæc læditur, nempê à parte *Relati & Correlati*, ſeu à læſione *Continentis & Contenti*. *Prima* contingit in *ſolutione continui* à causâ vel *externâ*, vel *internâ magis* (ut *eroſionibus*, *apoſtematis fiſtuloſis*, item *obſtructionib9*) *Poſterior* à *contenti* vel *toto genere*, vel exiſtendi, vel *ſolo Eſſendi modo*, *p. naturali* conſtitutione. Referri huc à quibusdã poſſet *fæcum* effluxus involuntarius, ſed cum ille dependeat à *læſione motûs tonici ſphincteris* ad ſequentẽ Art. eundem reſervamus. Quod itaque *Contenta* attinet ſunt illa *prioris generis* vel *deglutita*, quæ ſi *hamulata*, *acuta*, *rodentia*, *punctoria* ſint, nihil boni ominantur, quale quid *Culter ille Boruſſicus*, tot ſcriptis celebris; item *fiſtula muſica*, feliciori tamen eventu per anum reverſa, *ap. Barthol. C. anat. 1. obſ. 59.* loquuntur; *penna anſerina* per duos annos moleſta in ventriculo, dein quaſi evaneſcens; *metallica*, *cultri cum vaginâ*, *chalybs exacuatorius*, *pes lebetis ænei*, locis inconſuetis, per ulcera redeuntia, memorantur *Zodiac. Gall. Blegny an. 1. menſ. Febr. obſ. 4.* & *Majo obſ. 2.* Vel ſunt *intrà corpus* ex *ſeminio* ſpecifico, *communicato*, exorta, uti *vermes*, quorum alii *Aſcaridum*, alii *Lumbricorum*, alii cum addito *Latorum*, *teretium* &c. nominibus noti ſunt, quorum monſtroſa interdum figura & longitudo, uti ex Autoribus paſſim; ita nobis exemplo nota, qui *Lumbricum novem ulnas* longum, mortuum ex Inteſtinis extractum, novimus. Moleſtiſſimi hi ſunt hoſpites,

ſpites, & *Symptomatum* æquè ac *Morborum* vel contumaciorum vel atrociorum architecti, ſi tamen *Diagnoſticè* ſaltem ſe prodant, *Eventum* æquè atque *modum* ejusdem innoxium pollicentur in curâ. Exiſtendi modo peccat præcipuè Sanguis ſincerus, vel Diæreſi, vel Anaſtomoſi vaſorum effuſus, ut in Dyſenteria verâ & nothâ evenit. *Eſſendi modo p.n.* peccant *fæces alvi*, quocunq; modo vel *imperfectæ*, vel *corruptæ Imperfectæ* ſunt in *Lienteriâ*, ubi nullo modo cocta, ſed quemadmodum ingeſta, per anum redeunt aſſumpta. In *Cœliacâ*, ubi nonnihil quidem cocta ſeu pulteſcentia, ſed non ſequeſtrata à chylo laudabiliore, nec ſpecificâ iſtâ putrilagine in Excrementorum craſin transformata, excernuntur. *Corruptæ* ſunt in *Diarrhœis*, ubi Sero p. n. dilutæ, *fœtidæ, æruginoſæ, nigræ:* aut *aridæ, duræ*, in *Obſtructionibus*, peccant. Quæ ipſa verò, quia coctionis partim vitiis, ut priora: Partim *febrili criſi*, uti *Dyſenteria vera ſanguinea*, debentur, ſpecialem ſui tractationem, niſi in quantum *Inteſtinorum continentium* tum *morbis* tum *Symptomatis*, *cauſam continentem* ſuppeditant, hic non merentur. *Morbis* autem Inteſtinorum *in continuo*, *profundo ſeu magnitudine*, & *diſſimilaritate* producendis apta eſſe, ex ſingulorum recenſione ſuprà præſtitâ clarum eſt. *Symptomata* verò quæ producunt, *Motûs* præcipuè *Læſiones* ſunt, de quibus agere jam inſtituimus.

ARTIC. II.

De Læſionibus Continentiæ reſpectivæ ad tempus ſeu Motus Inteſtinorum.

S*Ymptomata* omnia cum conſiſtant vel in *augmento*, *vel defectu*, *vel depravatione*, in Inteſtinis quoquè noſtris

ſtris hæc ipſa Symptomata Motûs ſub has claſſes referenda, & ex iisdem cenſenda erunt..

In exceſſu læditur in omnibus *alvi fluxibus*, ſeu dejectionibus liquidis, crebris, aut, ſine etiam materiæ ſucceſſu, vanis conatibus moleſtis. *Cauſa immediata* horum eſt *contractio* crebra inteſtinorum, & hæc quidem *inſtrumentalis: Principalis* verò & *activa*, principii illius quod *Motus* in Corpore efficit *irritatio* pro excuſſione peregrini cujuscunquè, vel *in ſubſtantia*, vel *in cavitate* Inteſtinorum hærentis. *In ſubſtantia* Inteſtinorum hærent nonnunquam *Apoſtemata* & quæ hæc præcedunt, *Inflammationes*, quæ utraquè tamen *Motum Inteſtinorum* augere, ſi vera loquimur, rarò obſervantur, niſi in *ſolo Teneſmo;* quod enim in diſſectis aliquibus largiſſimâ & diuturnâ *Diarrhœa* confectis Inteſtina alicubi rubentia & Inflammata compareant, effectus potiùs, quàm cauſa morbi cenſendus eſt. *Intrà* verò *cavitatem* eorundem contenta frequentiſſimè his malis anſam præbent, nec tàm *Materiale* organiſmi ſeu texturam Inteſtini, quam *formale* lædendo, *alienitate relationis*, principium illud movens, (quod alii *Spiritum inſitum*, alii *Archæum*, alii *facultatem expultricem*, alii, ſine dubio optimè, *Animam* actionum præſidem, vocamus) *irritat*, & ut *formale* Inteſtini Organicum alterum, nempè *Motum aſſumat*, pro ejiciendo hoc à *relatione Continentiæ* adeò alieno, ſeu in Inteſtinis nequaquàm detineri debito, urget. Cum verò de his ipſis *Contentis* artic. modò præcedente breviter locuti ſimus, hîc illud ſaltem addimus, quod eorum alià quaſi *magis ſpecificè*, alia verò *minûs*, hoc ipſum *Symptoma* præſtent. *Prioris generis*, ſunt, *Critica* illa Depoſita, quæ à *Natura* has in partes, licet *motu deteriori*, detruduntur, quæ, dum hoc ipſo

ipſo *animæ vitaliter agenti ſeu Naturæ* contraria deprehenduntur, in hoc nobili ejusdem organo ab eâdem non tolerantur, ſed in ipſam cavitatem effuſa, ex hâc eadem quoque, contractione fibrarum, tanquam Inſtrumento ordinario, ejiciuntur. Dicuntur hæ propriè & ſi reverà tales ſint, *Diarrhææ Criticæ;* Si verò, ut diximus, deteriori Motu hoc fiat, ut ſi *exanthemata* quâcunque de causâ retropulſa fuerint è circumferentiâ, *Diarrhœæ Symptomaticæ.* Peculiari nomine inſignitur illud *Diarrhœæ Criticæ* genus, quando ex aſſumtione inordinatâ *fructuum horæorum*, per ſpecificam horum corruptionem, inducitur Maſſæ ſanguineæ fermentatio quædam ſingularis, dum videlicet partes horum fructuum muſtaceæ, eidem permixtæ, fermentatione ſui, præ coctionis mediis, invaleſcente, ſæviorem tantò quàm purgantia venis infuſa effectum edunt, quantò his *ſubtiliora & ſpirituoſa*, tanquam fermentum quoddam, exiſtunt. Unde primò quidem ſeroſam quandam colluviem, ſed, non aliter quàm à *colocynthide, albugineſcentem & glutineſcentem*, in Inteſtina *criticè* à Naturâ ſemovendam fabricantur; quâ tamen exanthlatâ viis hoc actu vel diſtentis vel ſolutis, *ſpecifici* producti defectum, tandem *merus ſanguis* ſupplet. *Dyſenteriæ* nomine ſatis notus, nec rarò funeſtus eſt hic affectus, niſi Febris, ſeu efferveſcentia illa fermentativa ſanguinis maturè compeſcatur. *Minùs ſpecificè* hoc præſtant *contenta* Inteſtinorum *ordinaria* minus perfectè elaborata, ut in *Lienteriâ, Cœliaca*, ubi tamen notandum, quod & illæ, ſi *per Eſſentiam* oriantur, inter *fluxus alvi* ſeu *Continentiam reſpectu temporis læſam* non pertineant, cum non æque *tempore excernendi*, quàm

 ſolo

ſolo *modo eſſendi* tunc peccent, ut experientiâ notum eſt.

Symptoma quod *in defectu* accidit Motui Inteſtinorum, unicum eſt, *alvi conſtipatio* ſeu potiùs *obſtructio*, quæ à *causâ* vel *poſitivâ* oritur, ſeu *à parte continentis*, ſi videlicet hoc *comprimatur*, ab incumbente utero *in gravidis*, *herniâ ſcrotali* incarceratâ, *tumore inteſtini* notabiliori oborto; vel *à causâ privativâ*, nimirum *contenti immobilitate*, quæ accidit, quando *fæces alvinæ*, quæ liquidiores eſſe debebant, ut non tàm ſupernè ſolùm, quàm in ambitu quoque, deſuper, premi atque ita propelli posſint, *ſiccæ, duræ, intractabiles*, evadunt. Accidit hoc nonnunquam ab *abuſu adſtringentium*, *ſiccorum imbibentium*, nonnunquam & à concurſu *defectûs lymphæ*, per *ſudores* exantlatæ, per *meditationes* conſumtæ, aut juſtò *glutinoſioris* etiam ſubſtantiæ. Hic affectus, cum *Inflammationes*, *& Ileum* certò certiùs pediſſequos proritet, maturam medelam indicat.

Depravatio motus Inteſtin. contingit ratione *termini* qui cum ſemper ſ. n. ſit *à ſuperioribus verſus inferiora*, nonnunquam invertitur, & in contrarium *verſus ſuperiora videlicet*, terminatur, quod ſi ſolo *in ventriculo*, aut Inteſtino ad ſummum duodeno, vel à *causâ externâ*, ut *Emetico* abuſivè aſſumto, fiat; generali *Vomitus* nomine inſignitur: Si verò *ab inferioribus* usque Inteſtinis, *Ileo* imprimis, exantlata, per ſuperiora redundent, *fæculenta & fœda*, contenta, *obſtructione* cauſam ſuppeditante, *Ilei* ſeu *Volvuli* appellationem ſuſtinet. Utraque eadem eſt affectio, nec niſi ſolo *termino à quo* differunt. Quemadmodum *Purgationis* κάτω *ſpecificam* quandam, & à priori imperceptibilem, corrumpendi *contenta* corporis *fermen-*

menteſcentiam ag novimus, quâ hæc ipſa ita immutentur, ut per Inteſtinorum potiùs *Emunctoria* à Naturâ apta judicentur evacuari, ita *Vomitoriæ* quoquè vel *internæ*, vel ab extrà aſſumtæ, *cauſæ continentes*, quæ omninò interdum, quod imperſcrutabile, à ſolâ *Phantaſiâ* fabricatæ deprehenduntur, graviſſimos nihilominus effectus excitant. Quæ enim de *viſcido ſulphure*, de *ſtimulo vellicante*, de *acredine fundente*, de *rubefactione attrahente* purgantium ἄνω & κάτω, dicuntur, vera quidem ſunt omnia, ſed *formalitatem* eorum non exhauriunt, non enim propter horum vel unum, vel omnia hæc *purgantem* effectum edere ex eo patet, quod plura alia dentur qualitatibus hiſce ſigillatim prædita, & nec ſola, nec omnia contemperata, effectum hunc producere valeant, unde ♀r illud *ſui generis*, *vellicatio ſui generis*, acredo fundens *ſui generis*, rubefactio attrahens *ſui generis* ſine dubio cenſenda erit. Sed accuratiori & prolixiori indagationi, cum DEO & die ſuſcipiendæ, hæc reſervamus.

ARTIC. III.

De Symptomate peculiari, Senſibilitate Inteſtinorum.

S*Enſum* Inteſtinorum ſ. n. *exquiſitum* non ineſſe, Experientia ſuadet, qui tamen p. n. exquiſitiſſimus, *acutus*, *lancinans*, *anxius*, oritur, eâdem teſte. *Doloris* nomine hic venit & reverà idipſum meretur, ſiquidem hæc, ſi ulla, *triſtis* eſt ſenſatio. *Unde* fiat difficile quidem eſt determinatu, ſed magis *quomodo* fiat. *Nervis* eundem adſcribere propterea oculatiores noſtri ſeculi Anatomici verentur, quia plenum his *Lien*, plenum *hepar*, & *glandulæ* omnes, ſenſum neſciunt. Alicui *Tunicarum* hanc affe-

ctum tribuere ex eo religio eſt, quod non modò ſuperiorum tenuiumque Inteſtinorum *læſiones* quæcunquè, *contorſiones* & *convulſiones*, *in Vomitu*, nihil tale exquiſitum ſiſtant, ſed & deprehenſa in *Ventriculo* apoſtemata, *inflammationes*, imò totales ejusdem corruptiones (ſiquidem fides eſt obſervationi Cl. Saltsmanni,) citrà ullum talem accuratum ſenſum, ſeu *dolorem*, cæterum morti inducendæ ſufficientia, reperta ſint. *Proprium* itaque aliquid hoc in *Symptomate* quærendum quod ita præſtamus. *Colicam* appellant Medicorum Scholæ hanc doloroſam affectionem, à ſubjecto, per indicationem ægrorum & cultrum Anatomicum deprehenſo *Inteſtino Colo*, quod in hâc paſſione vel *Inflammatione*, vel *tenſione flatuosâ* affici, vel *eroſione* vellicari, omnis Experientia confirmat. Quâ verò præcipuè ſui parte hoc patiatur disquirendum. Ex *tunicis communibus* conſtare, in parte Phyſiologicâ dictum. *Glandulis* (miliaribus æquè ac lenticularibus) obſeſſum, ibidem pronunciatum; Præter hæc verò omnia, *tendine* quodam ſeu *ligamento* inſtructum, quo *tunica nervea* & *cruſtoſa* in certis rugis, & quaſi *valvulis*, detinentur, ibidem dictum. Quemadmodum verò partibus *tendinoſis* aliæ in corpore ſenſibiliores non dantur, utpote quæ graviſſimas *convulſiones* producere facili irritatione invitantur, *dolorumque atrociſſimorum* genuina ſubjecta ſunt. Ita cenſemus ex illatis, *tendinoſum* maximè hoc ligamentum ſenſûs hujusce ſubjectum organicum eſſe, & tum *tenſione* ſui p. n. tum *arroſione*, tum *Inflammatione*, acutiſſimum illum plus minus ſenſum organicè & primò recipere. Nec *Pathologiam* huic rei prolixiorem quis expectet, cum prætereà *nervi* ſexti paris in hoc inteſtinum disſeminati, conſenſualibus exinde oriundis Symptomatis,

plus

plus ſatis cauſalitatis ſuſtineant. Cæterum pro affectus hujus & explicatione & curâ ſuffeciſſet omninò, imò ſubinde melius eſſet, uno & communi nomine in utroque ſexu eundem appellare, nec *in fœminis utero* adſcribere, à quibus ipſe ne per *conſenſum* quidem afficitur, niſi *Symptomatum* ultimâ Syndrome, longâ *cauſarum conſenſuumque* decompoſitione, idipſum deniquè, licet rarius, eveniat, *de quo tamen alio tempore, vel verbis, vel literis, apodicticè diſſerendi cum DEO erit occaſio. In facto* verò, à quânam causâ continente deducenda ſit *præſens* Colica, ex ſignis, ſuprà pro *Diagnoſi morborum amplitudinis & magnitudinis* allatis, eluceſcet. Interim ab omni ſenſibilitate reliquas Inteſtinorum, & præcipuè *membraneam, nerveam* dictam, in totum propterea non excludere poſſumus, quia *ex Inflammationibus Ilei* quoque Inteſtini, ſatis perceptibilis conſurgit dolor, *ſiquidem Colo potius eundem adſcribendum nemo ſuſtineat ſupponere, quod tamen probabiliter præſtare tam arduum non putamus.* Et hæc pro *Pathologiâ* Inteſtinorum noſtrorum breviter propoſita ſuffectura ſperamus.

SECTIO III.

PRACTICA.

QUemadmodum *Pathologiam* Inteſtinorum ὡς ἐν κύκλῳ proponere hactenùs ſuſtinuimns: ita huic *Praxeos adminiſtrationes* ſuperſtruere, *rationaliter & ſecundùm Indicationes debitas*, in præſenti accingimur, quod quâ methodo præſtituri ſimus, hîc paucis prælibamus.

Cauſas continentes Symptomatum eſſe Morbos, in partibus organicis, ex *Pathologicis* communibus repetimus. At verò prout communiter tractantur affectus Inteſtino-

rum non ſemper hoc attendi à quibusvis ſolet. Frequentiſſimè hi ſub *Symptomatibus & actionibus læſis* imponunt, niſi accuratiſſimè *Diagnoſin* & circumſtantias *Pathognomonicas* attendamus; quamvis & hæc hâc in re ſatis ſæpè fallacia deprehendantur. Unde pro *Indicationibus*, tanquam *unicâ agendi Cynoſurâ*, benè eruendis, *Morborum* ſuprà recenſitorum *numerum*, *Eſſentiam*, *& ſigna*, benè perpendenda denuò monemus, ex quibus deniquè *Indicata* debita ſpontè reſultant, & *Praxis rationalis Curam bonam* pollicetur. Quod ipſum ut nos quoque præſtemus, *Morbos* primò Inteſtinorum tollere ſatagemus, utpote quibus ſublatis, ceu cauſis, *Symptomata* ultrò fatiſcent, nec eorum ulla interim remanebit *Indicatio*, niſi *Urgentiæ*, ut ſuo loco patebit.

MEMBR. I. Artic. I.

De Læſione Conſiſtentiæ Inteſtinorum ſeu morbis Conformationis eorum.

INter *morbos* itaque *trinæ dimenſionis*, negatâ *longitudinis* læſione, *amplitudo aucta* occurrit ſeu *diſtenſio*, quæ cum oriatur à *causâ continente*, vel *ſolidiori*, vel à *flatuoſâ* ſolùm; utraque hæc ſui *ablationem* indicat, quod in priori fit *evacuatione* ſimpliciter, aut *Symptomatum* ad minimum *coërcitione*: In poſteriori, *diſcuſſione* & *redactione in ſubſtantiam concentratiorem*. Pro *evacuatione*, ſi *diſtenſio* affecerit *ventriculum*, in facto *cibi nimii*, wann man ſich überessen hat / *Vomitorium* quodcunque exhibitum negotio ſatisfaciet, v. g. ♀*ri Emet.* gr. i. ad jv. vel: ☿ *vitæ* gr. ij. iij. Si verò in *inferioribus* jam tùm Inteſtinis hæreat collecta fæcum moles, *obſtructione* coacervata, duplex

plex tunc Indicatio, *primaria* hanc reſerandi, *ſecundaria*, illud quod ab hâc detentum eſt, maturè educendi; de priori paulò poſt; *poſteriori* verò purgans quodcunque velitatur, inter quæ tamen *Ialappa* in Eſſentiâ, *ſcammonium* in quâcunque formâ, reliquorum omnium ſaporem, molem, operandi modum compendiosè & jucundè ſiſtunt, præcipuè cum 🜿 ⊕lati, ⊖🜿ri additione, *ſcammonium* ſatis miteſcat.

Si verò *Symptomata* quis ſaltem *mitigare* intendat, ſpe fretus, *concoctione & diſtributione* aſſumtorum ſucceſſivâ, affectum præſentem, qui ſine hoc unius ſaltem vel alterius horæ eſt, ſolutum iri, ille potiùs nihil agat, quam *opiatis* & aliis *narcoticis*, *Concoctionem & digeſtionem* turbet; cum hæc iis ſaltem caſibus ſcribamus, ubi *anxietates cardialgicæ*, imò *lipothymiæ repetitæ*, affectum hunc atrocem reddunt, quale exemplum bis accidiſſe meminimus; levius verò malum ne *Symptomatum* quidem mitigationem meretur.

Flatûs diſcutientia & reducentia, laudantur *Diaphoretica poſitiva*, ſeu *incaleſcentiam actualem* totius Maſſæ ſanguineæ, citrà tamen *Spirituum* turbationem, augentia, ubi ♈🜿ri, eſt inſtar omnium; cui ſuccedunt *Olea deſtillata*, ob *febrilem æſtum* minus quàm ille exoptabilia; & præ his convenientes *aquæ oleoſæ*, *Salviæ*, *menthæ*, *meliſſæ*, *matricariæ*, *corticum citri*, *flor. aurant.* item *Simplicia hæc eadem*, *radices acori*, *galangæ*, *Zedoariæ*, inter quas *galanga* ob blandam *adſtrictionem* præcipuam laudem meretur: tum *aromatica*, *Zingiber*, *piper* præcipue *oleum ejus deſtillatum* unâ vel alterâ guttâ, repetitis vel ſimultaneâ vice; in ſpecie *Cuminum*, *anethum* & exinde præparata. Qui reſtitantem poſt exhalatos vapores *viſcidam* timent *materiam*

riam, ex alio capite remedia petent, uti & *tonus* Inteſtinorum, poſt evacuationem *diſtendentis*, *adſtringentibus* & *nervinis* roborandus, inter quæ poſteriora *Vinum* mediocriter generoſum *calidum* cum *Cinamomo*, *caryophyll.* &c. aſſumtum, commendari meretur.

Obſtructio meatûs ſeu amplitudinis, ſui *Reſerationem* per *cauſæ continentis* ablationem indicat: quæ ſi ſint *fæces*, harum *emollitio* ex Membri ſecundi artic. I. *de relato Continentia peccante* petatur: Si verò *decubitus alicujus partis*, *ſitus* hujus quocunque modo mutetur. Si *herniæ incarceratio*, hæc reſtituatur: Si *aſſumtum t. g. p n.* pro ratione *Prognoſeos*, *Evacuantibus* tentetur: Si denique *morbus magnitudinis ſeu tumor*, ex ſequentibus illi proſpiciatur. Præcipue verò *maturè* hæc omnia fiant, ne conſummatum malum *Ileum & Gangrænam* partis inducat.

In *Magnitudine auctâ* cum *imtemperie cauſæ continentis calidâ* (quæ à *ſtaſi* humorum *materiam*, à *corruptione* verò eorundem, *formam* mutuatur) indicantur *reſolventia*, *diſcutientia*, & *corruptioni reſiſtentia*; cum verò loco affecto immediatè applicari hæc non poſſint, ſed ad eundem non niſi in minimâ proportione, nec ſincera amplius appellant, internè nudâ *Diaphoreſi* res tentanda, ut videlicet motu in totum violentiori inducto, hæc quoque particula ejus ſegnior, in eundem corripiatur: ubi tamen *topica externa* ſuum quoque Symbolum conferunt, *quotiescunque locus affectus in regione gaſtricâ & confinibus digito ab ægro deſignari poteſt*, in quo tota hujus topici indicatio fundatur. *Materiam remediorum* ſuppeditabunt *internè privativa* potius, ut vocant, *Diaphoretica*, præcipue *marina*, & inter hæc eminentes *oculi cancri*, quæ videlicet abſor-

abſorbendo omnem acorem (qui exacerbare inflammationes, aſſumto vino, aceto &c. deprehenditur) *ſerum* fluxilius, & ita diluitioni aptius, reddunt, ſimulque *Urinam* educendo, revulſioni materiæ ſtagnantis, imminuto quanto totius, conducant. *Salina* verò vel *fixa vel volatilia*, *alcalica*, ob facilem ſui in *ſalſum* degenerationem, in nullis *Inflammationibus* commendare ſuſtinemus, qui ab iisdem, ut & nominatim ſpiritu ⊖ ☿ ci, adhibitis, ſemper *æſtuum & dolorum exacerbationes* reportavimus. *Camphoram*, *omnium Inflammationum Tyrannum*, hic quoque commendamus, niſi ægri Idioſyncraſia refragetur. *Myrrhata corruptioni* obicem ponent. *Topica externa* alii alia commendent, nos 🜄 *mediocriter rectificatum*, cum linteis quadruplicatis *calidè* appoſitum, egregiè ſe geſturum ſpondemus. Pro varietate *Loci affecti*, ſi nimirum ille fuerit *Inteſtinum Colon*, prodeſſent *Clyſteres* merè *emollientes*, c. albb. ovor. conquaſſatis, absque ſtimulo, modo iisdem ſuppuratio in abſceſſum non proritetur. ⊕ ☿ *iatum in clyſtere diſſolvendum* commendamus. In Diætâ *victus ſit tenuior*, *acida*, *aromatiſata*, *vinum*, vitentur. *Alvus* ordinariâ in mobilitate teneatur, nec tamen facilè *irritetur*. *Refrigerationes*, potusque *frigidus* vitentur. *Opiata* ſine *Diaphoreticis*, imò verò *citrà urgentem* dolorem, nunquam propinentur; *Cinnabarina* potius *Anodyna* fixis prædictis ſedulò jungantur. Si ex *concuſſione abdominis*, gravioris *Inflammationis* oriatur ſuſpicio, *Venæ ſectio in ſuperioribus*, brachiis, *revulſorio* ſcopo ſatisfaciet.

Frigidi Inſenſilesque Tumores Inteſtinorum *intrà abdomen*, quemadmodum difficillimæ *Diagnoſeos*, ita *Curæ* rarò offeruntur; Si tamen ſui præbeant ſuſpicionem, *Catarrhalibus*, *Diaphoreticis*, *Diureticisque* tentanda. De *Scir-*

rho idem judicium, cujus *emollitio* partim in *topicis externis* partim *lubricantibus*, *humectantibus*, *emollientibus*, *internè* adhibitis ponenda, eâ tamen cautela, ut *irritationes* & *effectivæ refrigerationes* Inteſtinorum ſedulò caveantur. Conveniunt itaque *Eſſent. ſuccin. Myrrh.* ℥i. *Diaphor. oc. Cancr.* ad levem ſudorem: *Lenientia ſeu Laxativa Infuſa*, leviter *Sennata* &c. victus *humido-gelatinoſus*, juſcula ſeu *potus mucilaginoſus*, *mellitus*, &c. *Extrà abdomen* in *herniis incarceratis*, *fotus* humidus vel ſimplex, vel ex ſimplic. *diſcutientibus*, *flor. chamomill. malvæ*, *ſem. lini*, *furfur. cum vino*, ✢, *lacte*, *coctis*.

Ad *læſionem Continuitatis* dum accedimus, exactè perpendendam repetimus *Diagnoſeos* rationem, an nimirum eadem *plus minus* vel *certa* vel *dubia* ſit: item quæ de *Prognoſi* eodem loco diximus. *Vermes* itaque vel lædentes, vel in ſuſpicione, læſuros quod attinet, trucidantur horum communiores *amaricantibus*, quorum longum Catalogum vid. in *Valeſci de Taranta Philonio pharmac. p.* 498 præcipuè *myrrhatis*, *aloëticis*, continuatô aſſumtis; *ſpecificè ſemen ſantonici*, & ſecundùm quosdam *Corallina*: Certiſſimè *argentum vivum* vel in *aquâ* coctum, quæ colata exhibetur, *ſegnior*: vel cum *ſaccharo* pulveriſato permixtum pondere unius vel alterius grani; vel ſub nomine ☿*ii dulcis*, *qui tamen legitimè præparatus eſto*. Trucidati tanquam *contenta toto genere p.n.* tractentur.

In *læſionibus continui à deglutitis abſurdis*, cibi ἐυπέπ]ȣ largior aſſumtio, quô *Inteſtina* diſtendantur, item *pinguium & lubricantium* uſus, *Præſervativè* commendandus. In læſione verò effectivè ſeſe manifeſtante, circumſtantiæ probè ponderandæ, ex quibus ſicubi ſalutis ſpes affulgeat, Inteſtina quoad infernè fieri poteſt, *Clyſmaticâ* demulcentium,

tium,

tium, lacteorum, cum ℴ℅ *hyperici, lilior. albor.* injectione, nonnihil veluti *diſtendenda; Supernè* quæ *inflammationi & hæmorrhagiis* conveniunt, & inter eadem *Euporiſti olei Lini*, aſſumtio, ſuadenda, *cauſæque continentis* eductio ſollicitè expectanda. Quâ obtentâ, *travmatica* paulò poſt dicenda in uſum vocanda.

Vulnera Inteſtinorum quod concernit, probè expendendo circumſtantias *Prognoſticas* ſuprà exquiſitè propoſitas, reſpiciendum erit ad *indicationes Vulneris quà talis*, quæ conſiſtunt *curativè* in *conſolidatione*, *præſervativè* in *Symptomatum* concurrentium & *morborum* complicatorum *præcautione*. Horum atrociores cum ſint *Hæmorrhagiæ* & *Inflammationes*, utrisque proſpiciendum erit. His, ex paulò antè dictis; Illis, *adſtringentibus*, terreis, abſorbentibus, v. g. *Martialibus c.* ♎ ⊖*is* paratis, *Tincturâ Stypticâ* ♀is ⊕li. *flor. Hæmatit. Terrâ ſigillat. Bol. armen. croco ♂tis adſtring. Eſſ.* ⊕*l.* ♂*tis c.* ✶*co* addito, flaveſcente; In gravioribus, revulſio per V. S. in ſuperioribus, commendabilis. In levioribus verò præcipuè *Myrrhæ Maſtichisque* liquaminibus, cujus poſterioris exemplar eſt apud *Rolf. Meth. Comm. L. 9. Sect. 1.* c. 1. p. 739. ex *Maſticholog. Strobelberg* p. 98. præparatum ex *Maſtich. elect. p. 1. ol. olivar. recentis p. V.* ad diſſolutionem *maſtichis* coquendo; cui poſteriori commodè ſubſtitui poſſe *oleum Lini*, & coctionem in vaſe clauſo perfici, monemus. Si verò latè *patens* ſit *vulnus abdominis*, ita ut per idem *Inteſtini* pars vulnerata propendeat, ſalubrior erit *Prognoſis* & *Vulneris* ſimpliciter attendendæ Indicationes, nempè *combinationis* labiorum & *coalitionis*. Pro *priori* ne *conſuitio* ſi opus fuerit, ipſa horreſcenda; Pro *poſteriori* verò *balſamus* ♀ *terebinthinatus*, vel *myrrhæ Eſſentiâ* permixtus, curæ caput cenſendum. Mirabilia circà tales caſus experimen-

ta hinc inde proſtant, inter quæ meritò citamus *Zodiacum Gallic. Blegny anno 1. menſ. Jan. obſ. 5.* ubi Inteſtinum *Jeiunum, ad longitudinem transverſi digiti vulneratum* propendens, inſperſo ſolo *terebinthinæ coctæ* pulvere, repoſitum, æger que reſtitutus. *Beccherus tractatulo vernaculâ linguâ Conſcripto*, Kluge Thorheit und Närriſche Weißheit / inteſtina *porcelli ad ſpithamalem longitudinem diſſecta, conſuta* & reſtituta memorat, in quo tamen experimento id unum moneo, minus tribuendum allegato ibidem & curæ caput credito *ſali*, ſed potius innoxiam inteſtini ſciſſionem, conſuitionem, præterea in tenello ſubjecto, attendendam. Similia verò plura videri poſſunt apud *Schenk. obſ. medic. l. 3. f. 421.* ubi in ſpecie de *Inteſtinorum tenuium portionibus per Vulnera & abſceſſus ablatis, ſuperſtitibus ægris*, legere eſt. Item *Paræus* l. 9. c. 33. *vulnera* Inteſtinorum curata memorans videri poteſt, nec minus *Scholion Excell. Volkameri ad obſ.* 20. Decur. II. an. 1. Actor. Nat. Cur. huc trahendum.

De Inteſtini verò *Recti* & proximi *Coli ulceribus, vulneribus*, & ſimilibus *ſoliditatis affectibus*, hîc repetimus quæ ſuprà dicta ſunt, nimirum commodius eadem tractari *per Clyſteres*, herbis *travmaticis*, *oleo hyperic. tereb. in vitell. ov. diſſol.* prægnantes; & addimus pro cautelâ in *Recti exulcerationibus* & *excoriationibus*, ſi ad *conſolidationem* res ſpectet, *parietum coalitionem* omnibus modis præcavendam, quod *exſiccantibus travmaticis* ex ♄no, quâcunque formâ, paratis, & aquis appropriatis, vel decoctis, dilutis commodè perficitur.

ARTIC. II.

De Læſione Conformationis reſpectivæ ſeu Situs, Inteſtinorum

SItus *Inteſtinorum* mutatus ſui *repoſitionem* nudam exigit;

Pro-

Proceſſus vero per quem erumpere ſolebat, vel per *reſe-ctionem efformati ſacculi*, vel per *obſtructionem cum faſciâ* appropriatâ, *curatoria* vel *præſervatoria* tractatio hujus capitis non eſt. Sicubi verò à *refrigeratione*, *attritione*, *concuſſione*, tumefactum, in *herniis ſcrotalibus* incarceretur, nec per anguſtum ſuum foramen retrudi valeat mole auctum, *topicis diſcutientibus* proprio loco ſuprà memoratis, tractandum, & ita *repoſitioni* aptandum erit, quæ etiam *ſponte* & citrà manualem operam, vel *balneum vel lectum* intrando, ſuccedere ſolet.

Procidentia ani repoſitionem ſui, & partis *laxatæ tonum* reſtituendum indicat; *prius* perficitur *manu* blandâ, *poſterius* medicamentis *adſtringentibus*, quæ pro variâ ſui forma externâ variè agunt; Si in *fotibus* fiat applicatio, manuali operatione interdum planè non opus eſt, ſed ex ſeipſo retrahitur pars prolapſa, præcipuè *brevior* exiſtens. Unde hoc caſu *decoctum vinum mediocre* cum *balauſt. malicorio*, *rad. rub. tinctor. roſ. rubr.* convenit, & totis *Inſeſſibus* ſuperſedere poſſe facit. In *formâ ſiccâ* conducunt aſperſio *Ceruſſæ, Croci ♂tis*, *gallar Maſtichis* præcipuè; cujus etiam, ut & *ſuccini & aſphalti*, *ſuffitûs* commendantur.

MEMBR. II. ARTIC. I.

De Symptomatibus ſeu Læſionibus Continentiæ Inteſtinorum, & quidem I. Relativæ.

Continentiæ Symptomata cum ſuprà diſtincta ſint in talia *relati*, Inteſtinorum; & *Correlati*, *contenti*, *fæcum*: *illa* evaneſcent *causâ propriâ*, *continuitatis* morbo, ablatâ; *hæc* verò ordine diſcutientur ſequenti. *Contenta toto genere p. n. ab extrà* immiſſa *ſolida & fluida*, *acumine vel acredine* prædita, tolluntur, *prima* alimentis, reliquùm ἐυπέπτοις, largiori quantitate aſſumtis, ut hoc modo *Diſten-*

tis in amplius ſpacium inteſtinis, *contentum* illud tantò facilius ſimul procedat. Hæc verò ipſa & *acria* quoque *præſervativè & curativè* reſpiciunt *pinguia*, ut *butyracea*, *unguentum rubrum potabile*, quæ *lubricando*, *oblinendo*, tum *abſorbendo*, *acuminis & corroſivitatis* penetrationem impediunt. *Acribus* verò ſolis, debentur *abſorbentia*, ſapori illi dicata, ut in aſſumtô ☿ ♎ato, *alcali* quòdvis *Sal* aſſumtum, abſorbet ~ûs ſalinos cum ☿io priùs concentratos, & diſſolvendo hoc modo *nexum* illum, quo *ſolo* tàm deleterium eſt hoc virus, innoxiam utrivsque præſentiam efficit. *Arſenico* conveniunt *Butyracea* præcipuè, acorem ejus ſummum temperantia; *Aquæ forti* & ſimilibus *draſticis* acidis, ob imminentem ex aſſumtis *alcalibus vel terreis*, *effervescentiam*, *ſola aqua*, hauſtu largiori aſſumta, diluendo, & ita energiam draſticam diſpergendo, proſpicit; Si verò *fructus aliquis venenatus*, *narcoticus*, *furioſus*, aſſumtus fuerit, in principio *vomitoria*, pro eo, tanquam *causâ continente*, evacuandô; in progreſſu verò temporis *aceta*, præcipuè *Bezoartica*, vel & communia *largiori* & unciarum doſe aſſumta, pro correctione *veneni vegetabilis præſentiſſima* commendata volumus: vid. Faberi Strychnomania.

Vermes cum vel *ſpecifici* ſint, vel ex *ſpermate intrà corpus imbibito* propullulent, horum priores primò *trucidandi* de quo ſuprà *de Læſ. Cont.* deinde *educendi*, quod præcipuè peragitur vel *cibis fæces ſicciores* cauſantibus, quibus illi *involvantur*: vel aſſumtis ſimul poſt hos ipſos *purgantibus minus ſincerum ſerum educentibus*, v. g. *colocynthiacis*; ne videlicet ſero puriore dilutæ fæces facilè exprimantur, longum verò illud cadaver ſolâ *contractione* Inteſtini, fruſtrà propelli tentetur. Qui ex *ſpermate intrà corpus imbibito* propullulant, eodem quidem modo tractandi, ſed pro eorundem v. g. *ranarum* (& reliquorum *aquatilium*, cujus ſpeciei hi communiter ſunt) *enecione* tentanda *oleoſa expreſſa*, *Olivarum*, *amygdal. amar.* item *amara*, *Myrrha*, *abſinthium*, *centaurium*, *Card. Bened. &c.* denique ejectio illorum ἄνω potius inſtituenda, cum communiter in *Ventriculo* reſidere ſoleant.

Contenta p. n. huc depoſita & ita *exiſtendi modo* peccantia, edu-

educenda, & *motui generationis* ex aliis capitibus obex ponendus. vide paulò ſuprà *de Hæmorrhagiis*. Cum verò *modus* horum *eſſendi eductionem* ſæpè impediat, *viſciditate* præprimis & *acore*, illa *incidentibus*, hæc *abſorbentibus* tractanda. Aſt cum *inciſio* communiter fieri debeat per *Salia*; hæc interim *diſſoluta*, cum liquore vehiculo, citius ſæpè *venas lacteas* irruant, & effectum, qui *contentis Inteſtinorum* debebatur, per *Diureſin* edant, antè quam ad locum ubi illud cui deſtinantur hæret, pertigerint: hæc ipſa nunquam niſi cum *purgantibus* danda, nequaquam verò illis ſolitariè præmittenda, ut ita cum elicito *liquore ſeroſo* per tractum *Inteſtinorum* deturbentur, & finem ſuũ, *contactu* neceſſario, aſſequantur, arcan. dupl. M. ♀ ⊕l. Sp. ⦶, ⊖, dulc., laudo. *Abſorbentia* pariter *terrea* potius & *in largiori quantitate*, vel *ſaturnina*, &, *optimè*, *♂tialia*, *itidem cum purgantibus*, dentur, utpote quæ *adſtringendo* vias, ulteriorem ſimul *effluxum* cohibeant, *affluxui Diaphoreſis* proſpiciet, ut & *corruptioni* illi humorum *ſpecificæ*, *fermentaliter* in Maſsâ eorundem hærenti, ubi etiam, ſi *turgeſcentia nimia* eludat *adſtrictionem* viarum, in *Opio* quæratur præſidium, *modo uſque ad tempus urgens dilatâ ejus imploratione*, & *Criticis naturæ conatibus*, & *prodigalitate vel furioſâ vel paſſivâ probè diſtinctis*.

Contenta propria & ordinaria, *eſſendi modo* tantùm excedentia, peccant 1. *ſiccitate*, quæ ſi accidentaliter, orta ab *aſſumtorum adſtrictione*, vel *imbibitione*, ut *panis biſcocti*, *duri*, *ſicci*, *potio largior*, interim tamen *purgantis cujuscunque* incoctione, intrà inteſtina detinenda, rem expediet. *In habituali*, *præſervativè ſudores*, qui à *centrô ad circumferentiam* evocant humiditatem, vitandi: *aperientibus*, *humectantibus*, *ex pharmaciâ* & *Diætâ*, recidiva præſervativè cavenda; *Lenientibus* & *Laxantibus* per vices repetitis, motus Humorum ad Inteſtina *conſuetudinalis* introducendus. 2. *Maturitate*, ubi *deficiunt* in *Lienteriâ* & *Cæliacâ*, quibus ex *Coctionis indicationibus* proſpiciendum quod hujus loci non eſt; *Excedunt*, in *putrilaginoſâ corruptione*, *ſcorbuticis* & *hypochondriacis familiari*, ubi pariter ex fontis nempè *morbi ipſius*, exhauſtione, auxilium, pariter proprio ex loco, petendum.

AR-

ARTIC. II.

De Continentia reſpectivâ ad tempus ſeu Motu Inteſtinorum, læſo; & Senſu p. n. inducto.

MOtum *Inteſtinorum* vel *exceſſu* vel *defectu*, vel *termino* peccare ſuprà demonſtratum. Hæc verò omnia cum *cauſas* agnoſcant *morbos* partium & *Symptomata Contentorum*, ut ibidem notatum: *Symptoma* ipſum quidem, tanquam *effectus*, non niſi *cauſâ* ablatâ, ceſſabit, interim autem *modus* ſeu *vehementia* ejusdem *urgens*, in *vires* & *ſenſum* maximè ſæviens, Indicationem ſummè attendendam abſolvit; cum verò *cauſa* vel *activa*, vel *paſſiva*, pro diverſo reſpectu, ſint utrinque *ſpiritus*; hi *in activitate* tum *motus* tum *ſenſus* refringendi, quod ſolis internis *Opiatis* & *Cinnabarinis* (ut △ra *Vitriolica*, *aurea*, &c. *Anodyna*, tanquam res in officinis hactenus merè *nominales*, *reali* & *urgenti* affectui fruſtraneis promiſſis non opponamus) *externis* verò *Paregoricis*, & commodè unicâ *chamomillâ*, vel 🜈 *camphorato*, abſolvendum, paucis edicimus, cum tamen plura verba & formulæ non niſi huc recidant. In omni itaque *Motus exceſſu* & *depravatione quâ terminum, urgente*, *ſiſtentia* hæc *interna* proderunt; In *ſenſu præſenti*, & *triſti* eadem: Sed *utrinque habito reſpectu ad cauſam*, & *ſecundariò*, exhibita. *In imminuto* verò *motu vel tono*, *Paralyſi muſculi Sphincteris*, quæ affectui aliàs conveniunt *nervina*, caſtorina, *fotûs calidi ex roremarino, ſalviâ, menthâ, meliſsâ, majoranâ*: *Inſeſsûs* ex iisdem, & *balnea formicarum*. *Internè Eſſentia ſuccini*, ⊖✱*ci* C. C. *abſorbentia terrea*, *oculi* ♋, *oſtraco derma*, *Corallia* c. diſpoſitione ad ſufficientem madorem, totam rem component. *Diæta* in omnibus affectibus Inteſtinorum *tenuis* (præter caſum ſemel datum *de contentis t. g. p. n.*) *cibus* εὔπεπτος, *potus* (& omnis *habitus*) *calidior*; Si abſit *inflammatio*, *vinoſus*; *Motus* & *quies* in mediocritate: *Somnus* in *fluxibus*, & *Symptomatibus* omnibus *Continentis*, *largus* quantum poſſibile: *Vigiliæ*, & *animi pathemata mœſta*, illæ *modicæ*, hæc *nulla*; *Excernenda* verò, *præſervativè* etiam, in ſtaſi nunquam relinquenda, in *morbis* verò *Continentis*, *in ſolido*, non nimis *acriter* proritanda.

Quibus omnibus ita undique accuratè obſervatis, felicem Medicinæ *circà hoc objectum*, *finem*, & *internum* & *externum*, ex RATIONE & EXPERIENTIA, cuivis *dextrè* & *ſcientificè* ſecundùm propoſita progredienti, pollicebor.

FINIS.